20 ОКТОБАР 1950 БРОЈ 309 — ГОДИНА VII

20 октобар

НЕДЕЉНИ ЛИСТ НАРОДНОГ ФРОНТА БЕОГРАДА

Шестој годишњици ослобођења Београда

СВАКА годишњица новог празника Београда, непокореног града, сећа на његове најтеже и најславније дане. Уствари, ти дани су нераздвојни. Слава његова се јављала увек у тешким тренуцима када је историја безмилосно стављала на пробу народ у целини. Никада Београд тој проби историје, мучној и крвавој, која га је некад скупље стајала но друге, није изневерио. Зато му је бурна прошлост као протекли векови и каква узбудљива књига, написана сопственим језиком, насликана дивним примерима херојства и славе. Зато је и природно што је као жижа светле зраке, увек привлачио нове становнике који нису бежали од његове ненаклоњене мукотрпне судбине. Његови храбри становници су своју судбину везивали за град осећајући је као своју Тако је било и у време турских најезда на Европу, када је Београд стајао као бастион и гранични камен отоманском варварству, тако за време устаничких дана после 1804 и истеривања Турака. Зато и две ратне окупације, оне 1914 и 1941, са мање више истим освајачима ,нису његовим рушењем срушиле онај борбени, неугасли дух. Његову историју и блиставу прошлост прљали су разни издајници народа, а октобарски дани 1944 тек су му омогућили да добије оно место у овом делу Европе и наше земље, које му у суштини и припада. Зато је друг Тито и рекао у свом првом говору после ослобођења града да „Београд, наш главни град Југославије, тек од сада постаје град свих јужних Словена, град који ће волети сви народи Југославије, град за који су проливали крв сви синови Југославије".

Али рушевине којих је увек било много после сваког ратног напора нису остајале као трајне успомене. Град је после октобарских дана борби и свршетка рата, почео да се нагло и брзо обнавља. Зато су и у сећању свих оних који су се за њега борили, и оних који га знају из дана борби, већ потиснуте слике трагова рата. Као да припадају даљој прошлости дани када су на Булевару Црвене армије горели запаљени немачки топови, у Кнеза Милоша минирани тенкови, а на Теразијама дим и пепео тек утрте ватре која се као пламени језик протезала преко Позоришта, Васином до Универзитета и Калемегдана. Слике тешких уличних борби које су водили наши партизани уз јединице Црвене армије, укрштају се наизменично са сећањима на раздрагани дочек којим су грађани поздрављали своје ослободиоце. Београд је тако опет видео своје синове, са браћом из Хрватске, Словеније, Босне, Далмације и других крајева домовине. Он никада неће заборавити храбре синове совјетсвих народа који су проливали своју крв за слободу престонице. Неће заборавити упркос свих врећања које су нанете нашим народима. То је и потврда да никакве шпекулације крвљу храбрих Црвеноармејаца у нечисте империјалистичке циљеве данашњих руководилаца Совјетског Савеза, неће успети.

Београд је видео борце Народно-ослободилачке војске неопремљене, снабдевене оним што се од непријатеља сопственим рукама могло отети. Видео их је у даљем налету истеривања окупатора и спремао се као срце већ ослобођене позадине, још док је пламен борбе лизао падине Бежаниске косе. Доцније их је гледао на својим улицама другачије опремљене, чврсто организоване и модерно наоружане. Нова Армија надахнута великом Ослободилачком борбом обезбеђује и Београду сигуран и миран развитак.

Период обнове, за које време је нестало рушевина и разривених улица ,уништеног саобраћаја, из строја избачених фабрика, протекао је брзо, а на њега се надовезала плодоносна изградња. Иза рата су остали празни очишћени плацеви и војнички гробови подигнути и чувани топлом и захвалном материнском љубављу. Измењен изглед улица и тргова, нови станбени блокови, Нови Београд на левој обали Саве и сазреле контуре планског подизања града чине живот у њему другим.

Пре рата Београд је имао 320.000 становника. Тај број је у току рата опао на 260.000, да данас прелази 450.000. Од полумилионске цифре град има преко 200000 запослених. Велика предузећа која су већ израсла у Првој петољетки, као што су: „Иво-Лола Рибар", „Александар Ранковић", фабрике лекова и медицинских уређаја, кугличних лежаја и преко 70 проширених индустриских предузећа, изменили су и састав београдског становништва.

Како је само бујан културни живот који је свестрано развила и помогла Партија. Београд је добио два нова позоришта, неколико радничких аматерских, нову Радиостаницу, три велике зграде за домове културе и друге културне установе. Око 30.000 студената београдских универзитета из разних крајева наше земље, непрекидно повећава број висококвалификоване социјалистичке интелигенције. Влада и Партија посветила им је пуну бригу и помоћ. Велико Студентско насеље у Новом Београду примиће почетком идуће године 2.000 студената, пружајући им највеће удобности за становање и рад. Новоотворени научни институти, преуређена велика зграда за заводе и институте Академије наука, знатна материјална средства за истраживачке радове, чине од Београда значајан научни центар који се необично брзо развија.

Генерални план развитка Београда чија перспектива захвата период изградње од двадесет година, ствара га градом будућности. Он обухвата и изградњу Новог Београда и старог дела града, исто као и периферске делове. За то време треба да се подигну нове железничке пруге и станице, читав низ нових и да се преуреде постојеће улице. Зеленило и паркови ће се удесетостручити. Градски саобраћај треба да добије нове правце. Нови мостови преко Саве треба чврсте да повежу леву са десном обалом, да споје железничке линије Југа и Севера, Аутопут са Србијом и осталим деловима наше земље. Нови индустриски крајеви у околини града претстављаће засебна насеља, која ће брзи градски саобраћај везивати са Београдом. Читава околина у кругу од педесет километара, са добрим друмским и железничким везама претстављаће такозвани ужи регион Београда. Поједина решења Генералног плана за градске тргове и саобраћајне центре, Теразије, Трг Димитрија Туцовића, простор данашње Железничке станице, изградња парка на Таш-Мајдану и великог музеја, већ су дата.

У општим напорима читавог народа да што брже изграде социјалистичко друштво, Београђани су свесни тешкоћа које савлађују. Тешко наслеђе заосталости оставило је по ослобођењу читав низ нерешених проблема. Бројно огромно повећан град још увек нема довољно станова, саобраћаја, паркова и других неопходних комуналних потреба. Учешће омладине на подизању Београда, синова свих наших народа, израз је љубави које су упућене главном граду. Непрекидна брига и помоћ Владе и Партије, као и друга Тита лично, обезбеђују му даље успехе.

Данас су слободни грађани Београда сопствени управљачи свога свакодневног живота. Хиљаду двеста чланова народних одбора и преко хиљаду саветника у разним органима власти то обезбеђују.

Извођење Генералног плана је у току. Контуре будућег Трга Маркса и Енгелса код зграде Централног комитета КПЈ, већ се виде. Преуређење једног дела Булевара Црвене армије и других улица је завршено. Даље, подизање нових зграда већ се изводи по плану. Тако Београд свакога дана добија новији изглед, изглед центра социјалистичке изградње. Он је и огледало свеукупне изградње земље, а живот у њему пун стваралачког полета и непрекидног развоја.

Из њега је Централни комитет КПЈ, као што је 1941 године позвао народе Југославије да под вођством Партије поведе оружану борбу против окупатора, повео пре више од две године наше народе у борбу за самосталност земље, а против назадног ревизионизма врхова Бољшевичке партије и бирократских управљача Совјетског Савеза Београд, у заједници са осталим народима наше земље, у тој борби стоји једнодушно. Зато што је за његову слободу проливена крв свих наших народа, зато што су светле жртве које су за њу пале, зато што је главни град луче међународног радничког покрета, слободних и напредних народа и тежњи у свету — Федеративне Народне Републике Југославије.

Д. ШОЛАЈИЋ

МАРШАЛ ТИТО У СВОМ РАДНОМ КАБИНЕТУ

Јозо Јанда: ИЗ ОСЛОБОЂЕЊА БЕОГРАДА

За бољи рад народних одбора

Реорганизација локалних органа власти

УПОРЕДО са привредним развитком града и проблематиком која се пред њим постављала мењала се и структура Народног одбора града Београда. Разни и обимни проблеми који су се свакодневно наметали, јачање борбе против појава бирократизма, преношење управљања предузећима на произвођаче преко радничких савета и управних одбора и још много другог, условљавали су стално изналажење новог начина рада, лакшег и непосреднијег руковођења.

Закон о народним одборима утврдио је основне организационе форме, а оставио самим народним одборима да својим статутима утврђују даљу организацију управног апарата.

Приликом израде новог Статута вођена је брига о даљем продубљавању наше социјалистичке демократије, о све ширем привлачењу народних маса у управљање, тражене су могућности да се стваралачка иницијатива грађана користи до максимума. Нови предлог сдликује се и уклањањем административног начина руковођења привредом. Обезбеђено је јачање територијалних органа власти — рејонских одбора и народних одбора насеља. Низ важних функција прешао је са градских на рејонске одборе. На пример: снабдевање воћем и поврћем, изградња споредних улица, изношење смећа и тако даље. Избегнуто је руковођење установама и предузећима преко референата, шефова, управника и помоћника и све важније службе везане су непосредно за повереника. Поред тога, што нови предлог обезбеђује боље, колективније руковођење, он омогућује Извршном одбору вођење политике у целини и захтева много мањи службенички апарат но што је до сада био потребан.

И досад су се у Извршном одбору у више махова вршиле веће или мање промене, а нарочито смањивао се број службеника, који се од октобра прошле године до данас смањио за више од половине, а истовремено је обезбеђено много боље, брже и одговорније свршавање послова. У циљу боље координације у раду сродних грана делатности образовани су савети. Да би се ускладио рад привредних ресора, предложен је Савет за привредне послове, који ће решавати привредне проблеме у оквиру Извршног одбора града Београда. А за регулисање робног промета предвиђен је Савет за промет робом, који сачињавају: претседник Савета, повереник за трговину и снабдевање, повереник за угоститељство, друштвену исхрану и туризам, директор Дирекције пољопривредног добра „Панчевачки Рит", директор Дирекције за промет индустриском робом, директор Дирекције за промет прехранбеном робом, директор Дирекције прехранбене индустрије и управник Управе за пољопривреду.

Досад је производња и продаја хлеба, млека, меса и масноће, снабдевање обућом и текстилом, било у надлежности градских органа, а расподелом су руководили рејони. Да би се обезбедила боља и јевтинија расподела цео овај посао прешао је у надлежност Градског одбора.

Савет за комуналне послове треба да саобрази рад Повереништва за комуналне послове, Дирекције путничког саобраћаја, Дирекције за градске паркове, Електричног предузећа и Предузећа за водовод и канализацију. На тај начин биће обезбеђено јединствено руковођење по питањима уређења града, комуналних услуга, станбеног фонда, путничког саобраћаја, градских паркова, осветљења и водовода у граду. Новина у предлогу је формирање Дирекције за путнички саобраћај.

Повереништво за станове, које је преоптерећено расподелом станбених просторија, није у стању да довољно оштро постави питање борбе за одржавање станбеног фонда у Београду.

Ради подизања нивоа занатства, које има богате традиције у Београду, формирана је комисија за занатство. Њен је најважнији задатак да помогне развој и побољшање занатства у целини. Неке чисто административне функције по питању занатства прешле су на рејонске одборе.

Предвиђено је и укидање Повереништва за културу и уметност, за просвету, народно здравље и социјално старање. На њихово место образоваће се Савети за културу и уметност, просвету, народно здравље и социјално старање. Њима ће руководити претседници Савета, који су истовремено чланови Извршног одбора, а постојаће и службенички апарат.

Скоро у свим рејонским одборима формирани су при повереништвима савети грађана, који имају и управне функције. Савети су на многим местима већ преузели неке послове власти. Око 936 чланова рејонских савета већ доста времена пуноважно одлучују по извесним питањима.

Октобарска песма

ПАМТИМ та јутра од лишћа и пуцња
загрљаје чета,
бљесак среће праве,
памтим славолуке
немирне од ружа и мекога шушња, —
јарболе слободе
ко дигнуте руке!

Октобар, цеста врела од колона...
Октобар, сусрет,
суза, прва звезда...
Октобар, песме, кола, свирке, звона.
Октобар, крило
повраћеног гнезда!

Октобар, радост на ратишту сваком...
Октобар, братство,
руковање трајно...
Октобар, бакља упаљена мраком,
небо завичајно!

Памтим та јутра од лишћа и пуцња,
загрљај чета,
бљесак праве среће,
памтим славолуке,
од свих лепше, веће!

Памтим,
и све више дражи ми је земља,
јер никада нисам
помислити знао,
да ће гласом мутним викати са Кремља,
да ће бој порећи
нама што још нисмо исцелили ране,
што још ров нас реже!

Октобар, слобода
мога главног града!

Нек се огњен дигне,
нека лаж сажеже!

Памтим та јутра, баш је Срем горео
Београд бели
дигао се из мрака...
И као увек поносан и смео
повео је војске
простих опанака!

На нашим рукама њихало се сунце,
звезде и песме
и све даље, даље
родне су војске гониле туђина
и заставе — траље!

Октобар...
Граде, загрљај ти пружам!
Октобар...
Стани! Дигни главу горе!
Јер никада неће облак црн и ружан
заклонити зрачне
партизанске зоре!

1950

Слободан МАРКОВИЋ

УНИВЕРЗ. БИБЛИОТЕКА „СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ" БЕОГРАД

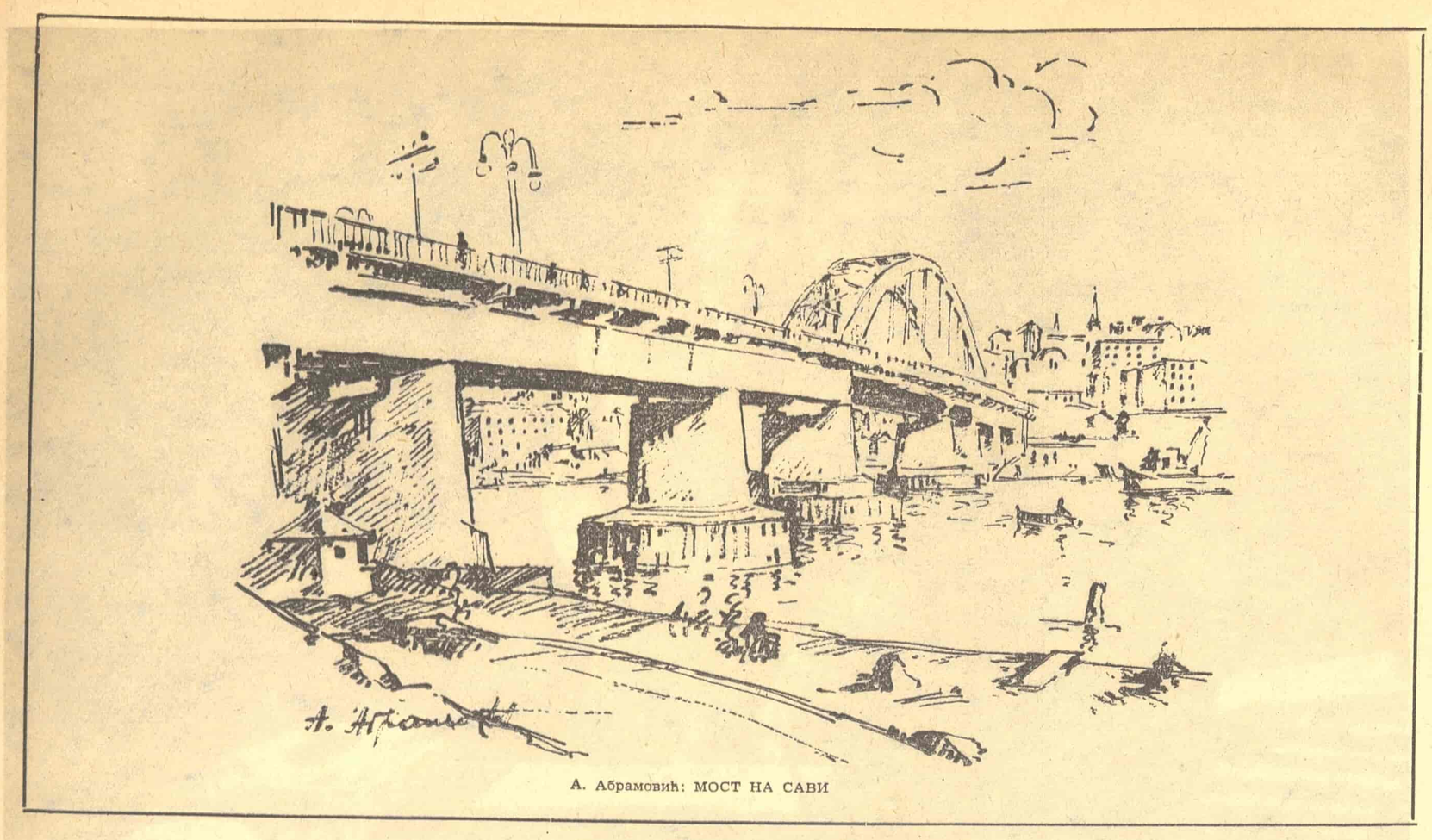

А. Абрамовић: МОСТ НА САВИ

Заседање Народног одбора Београда

МЕРЕ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ИСХРАНЕ ГРАЂАНА

Из реферата

ЗАГЕ ЈОВАНОВИЋ

НА Другом редовном заседању другог сазива Народног одбора града Београда, које је одржано 13 овог месеца, извештај о мерама за обезбеђење исхране у Београду, поднела је Зага Јовановић, потпретседник Извршног одбора Народног одбора града Београда.

У своме извештају она је истакла да је суша, која је задесила у току лета нашу земљу, знатно смањила допринос пољопривредних производа и да се њене последице осећају не само у Београду, већ у свим крајевима државе Подбацивање приноса, нарочито житарица, поврћа и сточне хране довело је до скока цена на тржишту.

Говорећи о проблему исхране и обезбеђењу зимнице она је рекла:

Извршни одбор је предузео низ мера да у оваквој ситуацији на своме сектору савлада тешкоће које су пред нас наметнуте. Моментално наши најозбиљнији задаци су обезбеђење огрева и зимнице за идућу зиму.

Према контингентима које смо добили и делом их реализовали, (а за реализацију остатка треба тек да се изборимо), сваки грађанин добиће просечно на карте 28 килограма кромпира и бар три килограма пасуља. Од осталог поврћа, откупом преко мреже рејонских предузећа, биће обезбеђено на једног становника просечно око 20 килограма купуса, око 6,5 килограма кисела купуса, око 400 грама краставаца, око 500 грама зеленог парадајза, око 400 грама ајвара, око 1,5 килограма киселе паприке, око 1 килограм кувана парадајза и нешто туршије, цвекле, пфеферона, француске салате и другог.

Наведене количине конзервираног поврћа, изузев кромпира, веће су од оних које смо преко наше мреже били обезбедили у 1949 години. Међутим, за разлику од ове године, прошле године је на пијаци било великих количина по нижим ценама, нарочито јесењег поврћа, те су грађани поред ових количина, које смо ми конзервирали, знатне количине остављали сами. Такође су и кромпир могли да набављају на пијаци, без карата, у јесењим месецима, у довољним количинама и по приступачним ценама, док га ове године нема.

За децу су предвиђене још неке намирнице и то: разног џема, компота, пекмеза, мармеладе, качкаваља и топљеног масла. Нешто од тога је већ остварено и то укупна количина качкаваља (око 200.000 килограма) и 11.00 килограма масла, нешто џема и компота. Међутим, услед недостатка шећера Извршни одбор ће морати да предузме ванредне мере да припреми довољне количине пекмеза и мармеладе, док је пулпа од воћа већ обезбеђена. Сем тога, обезбедиће се и извесне количине воћа. Ове године породицама са децом, са Д—1 и Д—2 картама, даван је додатак у дрвима — просечно на једно дете. Најважнији артикал дечјег снабдевања — свеже млеко, ни до сада није редовно дељен, а нарочито ће бити зимус отежан редован довоз, јер иначе сваке зиме подбацује довоз, поготову ове године, кад код сељака нема сточне хране. Претседник Савезног савета за промет робом непосредно се интересује за овај проблем и ових дана ћемо поднети предлог како да обезбедимо довољан довоз млека, макар само за карте Д—1, Д—2 и социјално-здравственим установама, — а то значи око 60.000 литара дневно.

Такође је преузето и сушење и конзервирање меса. С обзиром да услед несташице сточне хране могу сада да се откупе веће количине меса, директор Градске кланице добио је задатак да организује сушење за око 180 вагона меса, колико износе тромесечне потребе града. Затим, нешто меса сушиће се у Панчевачком Риту, а фабрика конзерви „1 мај" конзервираће извесну мању количину. На овај начин моћи ћемо у зимским месецима, уколико откупни органи не обезбеде довољну количину свежег, да дајемо грађанима у замену суво месо. Истовремено извршићемо тиме извесне уштеде на сточној храни.

Количине осталих артикала гарантованог снабдевања неће, и не само да се неће смањити, већ ће бити и у потпуности реализоване. Неће се смањити ни следовање масти, ни шећера. А смањење хлеба је, пак, минимално. На нама остаје да уредимо да производња и расподеле хлеба буду боље. Имамо довољно брашна — колико је према картама потребно — мрежа је такође довољна, с обзиром да хлеб продајемо и преко продавница млека и у приватним пекарама. Међутим, ипак се пред продавницама праве редови. По нашем мишљењу, разлог је тај што грађани радије чекају да добију свеж и врућ хлеб, кога сада има само у послеподневним часовима, а изузетно у неким пекарама и до подне. Од 15 овог месеца почеће производња хлеба и ноћу (ноћни рад у пекарама нисмо примењивали последње четири године), те ће се продавати отсада у свим пекарама само свеж хлеб, што је добро не само због редова, који ће се умањити и на тај начин потпуно нестати, већ што ће се унеколико побољшати исхрана уопште.

У погледу обезбеђења огревом Извршни одбор је такође преузео разне мере и преко половине потребних количина дрвета и угља већ је довезао у Београд. Потребе су додуше израчунате према старим квотама по К—картама, које предвиђају само најскромније задовољење. И ове године, као и ранијих, огрев је довлачен углавном у последњим месецима, ма да смо покушавали да то ове године буде равномерније, тојест од почетка године. И дрво и угаљ у већим количинама додељене су од виших привредних органа тек јесен, јер је Београд велики потрошач, а текућа производња дрвета морала је најпре да подмири потребе грађевинарства (због сезоне) и извоза, док је угаљ, пре свега, даван индустрији и железницама, јер ни једни ни други скоро немају залиха. Међутим, ми сматрамо да је поред тих објективних сколности било, у извесној мери, и површности код савезних и републичких министарстава, јер наше сталне ургенције да се почне што пре са главном испоруком огрева, у летњим месецима, примани су без великог узбуђивања.

Од 340.000 кубних метара дрвета, колике су годишње потребе Београда, око 90.000 кубних метара насеченог дрвета од стране фронтоваца из разних области Србије, (а које се налазило у шуми), требало је да ми сами довучемо до утоварних железничких станица. Путеви су врло рђави, а раздаљине прилично далеке, те смо за овај посао морали да одвојимо 140 камиона, чиме смо још више успорили радове у грађевинарству, али смо оценили да је за становнике Београда много значајније да буду обезбеђени огревом за претстојећу зиму. Ти камиони су превезли до сада близу 70.000 кубних метара дрвета. Поред нас, довоз дрвета за Београд, обезбеђују и министарства шумске индустрије Србије, Хрватске и Босне и Херцеговине. Најбоље испоручује до сада дрво Босна, а најслабије Србија, која је од 142.000 кубних метара, до ових дана дала свега око 60.000. Међутим, последњих дана неке новоувезене камионе Србија је дала за испоруку дрвета Београду.

•

Ми нећемо да увијамо у маглу тешкоће које имамо и које нам претстоје и о њима треба да говоримо отворено, али не треба да дозволимо да непријатељ намеће панику и даје своје коментаре овој ванредној ситуацији у којој се налазимо, а коју није катастрофална, као што неки желе да је прикажу.

Свако од нас има прилике да слуша разноврсне приче и тумачења било непријатеља, саможивих и кратковидих људи, или у најбољем случају необавештених људи. На пример, „Ситуација је код нас очајна. Југославија која би могла живети од доприноса једне године — три године, сада гладује. Причају о социјализму и великим делима Петогодишњег плана, а народ је данас го, бос и гладан. Ове године ће бити већа глад него до сада. Људи ће зими отимати хлеб један од другога, ако га уопште буду и добијали. Зар данашње руководство не види да народ, води у пропаст..." Или: "... за све је криво Министарство спољне трговине. Запливали са извозом, па нема робе за обезбеђено снабдевање. Све извезоше. За њих је само план важан, а ми нисмо ништа... Зашто ми морамо да извршимо све у једном Петогодишњем плану? Могли су направити један допунски план од три године..." и тако даље. Ти исти људи који кукају што нема довољно намирница за градско становништво, лију сузе истовремено над судбином сељака, коме, наводно „све отеше огулише га до коже" — баш као да градско становништво треба са калдрме да узима намирнице.

Оно што извесне малодушне људе збуњује, а други намерно извргну и неће да прихвате, јесте то: да ли је нама нужно да подносимо оскудицу у име неког бољег живота и будућности, ради изградње независне социјалистичке домовине. Сигурно је да када би сви радили паметније, када би се сви односили савесније према општим проблемима, према заједничкој имовини, са више одговорности спроводили задатке, оскудица би била много мања. Па ипак, у оваквим приликама у којима ми живимо, са оваквим циљевима какве ми имамо, извесна оскудица је неизбежна и утолико оштрија, уколико нам више сметају са стране и уколико ми мање концентришемо сопствене снаге. Данас из земаља, које су индустриски далеко развијеније од наше, које нису принуђене да савлађују вековну заосталост у трку, које није прошли рат тако тешко пореметио — па и у таквим земљама највећи део становништва живи у оскудици, с обзиром да су индустриски развијеније. Ту постоји услед наоружања поремећај између робних и новчаних фондова.

•

Против разних појава и поступака које људи оправдано критикују, против расипања у свим облицима, нехата и немарног пословања, па чинио то ко било , не само да ћемо и даље говорити, већ треба покренути прави рат против таквих појава и таквих људи. Морамо ангажовати не само јавно мњење већ и јавна тужиоштва и судове.

Нарочито сада, када се налазимо у оваквој ситуацији, када треба да мобилишемо сва средства, да покренемо све сопствене снаге, ми морамо да остваримо најдоследнију штедњу, да се боримо против сваког облика расипања. Ми говоримо о штедњи, али се у пракси то још не осећа. Ми морамо схватити и спровести, да у овако ванредној ситуацији изазваној сушом, савладамо тешкоће сопственим снагама и извесним одрицањима. Међутим, начин газдовања, на пример, у београдским предузећима и у нашој привреди уопште, често је тако немаран да то изазива озбиљну штету. На једној страни се штеди, на другој се неодговорно расипа, те у крајњој линији све наше речи остају гола фраза. Ми сада морамо тако заоштрити борбу за штедњу, као никада до сада, да расипање изједначимо са криминалношћу и спроводимо против расипника одговарајући поступак, без обзира на каквом се положају налазе, из каквих побуда то врше. Уколико се налазимо у тежој ситуацији, утолико нам је драгоценији сваки делић заједничке имовине и сваки напор радног човека.

Посебно је важно у оваквој ситуацији спровести штедњу животних намирница и њихову правилну расподелу. Наша трговачка предузећа боре се са великим тешкоћама и постижу понекад релативно велике успехе. Међутим, у трговини има још увек, нарочито у продајној мрежи, много расипања и крађа. Само органи трговинске инспекције поднели су 1.800 пријава за последњих шест месеци, по којима су преступници кажњени новчаним казнама, предати на дисциплински поступак, а око 200 њих предато кривичним органима и кажњени поправним раом, затвором. Нарочито су раширена поткрадања при мерењу, затим отстрањивање манипулативних вишкова, крађа јединица од потрошача, отсецањем већег броја јединица него што је потребно и скупљим наплаћивањем робе. Поред контроле органа трговинске инспекције, најефикасније се може борити против ове појаве ако сваки потрошач приликом куповања контролише поступке про давачког особља.

У БЕОГРАДУ

НА ДАН ШЕСТОГОДИШЊИЦЕ ОСЛОБОЂЕЊА

РАДОСНО и свечано дочекује Београд шесту годишњицу свог ослобођења.

Усвајање Генералног плана изградње

На свечаном заседању Народног одбора Београда, које ће се одржати 19 и 20 октобра, биће усвојен Генерални план изградње и урбанистичког решења главног града Југославије.

Уочи Дана ослобођења по свим већим предузећима у Београду биће одржана предавања о значају 20 октобра.

На дан свечаности основне организације Савеза бораца организоваће обилазак родитеља палих бораца, а рејонски одбори приредиће чајанке за децу погинулих ослободилаца Београда. Том приликом деци ће бити раздељени разни поклони. Истога дана по београдским основним школама обавиће се свечан пријем деце у Пионирску организацију.

Приредбе и академије

Већи број културно-уметничких друштава наступаће по београдским рејонима, дајући низ свечаних приредби и академија. У Другом рејону одржаће се приредба уочи дана прославе у сали Прве женске гимназије и на Хаџипоповцу у згради културно-уметничког друштва „Светозар Марковић". У Четвртом рејону приредба ће бити одржана у рејонској сали, у Петом у сали Шесте мушке гимназије, у Шестом рејону у Дому културе на Лекином Брду. У Седмом рејону биће организована академија у Дому културе на Сењаку, а за ученике у привреди који раде у овоме крају, биће одржане две приредбе: једна у сали Бродаре на Чукарици, а друга у предузећу „Југоштампа". У Железнику, уочи дана 20 октобра, биће одржана свечана академија у Дому културе, на којој ће узети учешће омладинско културно-уметничко друштво „Иво Лола Рибар". У Панчевачком Риту даће приредбу културно-уметничко друштво „Бранко Цветковић".

Откривање спомен-плоча

У оквиру прославе Дана ослобођења Градски одбор Савеза бораца организује свечано откривање спомен-плоча и спомен-плакета која су везана за херојски отпор против окупатора. Такве плоче биће откривене у Рузвелтовој улици на гаражи коју су 1941 године запалили београдски омладинци, затим у Јајинцима на месту где су стрељани родољуби и на Бањици при улазу у некадашњи логор. Спомен-плоча ће такође бити откривена у Улици Франце Розмана на згради број 5, где су за време окупације одржавани илегални састанци и одакле је Партија руководила акцијом паљења камиона. Спомен-плакете са ликовима палих бораца биће постављене у Земуну

Премијере, свечане претставе и изложбе

У част 20 октобра у Народном позоришту на Тргу Републике биће приказана премијера Лоткиног балета „Балада о једној средњевековној љубави", а у Југословенском драмском позоришту свечана претстава драме „Пера Сегединац". У биоскопу „Београд" биће први пут изведен најновији домаћи уметнички филм „Црвени цвет". У галерији УЛУС-а, на Теразијама, поводом шестогодишњице ослобођења нашег главног града, отвара се изложба акварела, цртежа, графике.

Уочи и на Дан ослобођења на Тргу пред Народним позориштем и на Тргу Димитрија Туцовића грађанству ће бити приказан низ наших документарних филмова

Фискултурне и спортске приредбе

У оквиру прославе Дана ослобођења у Београду ће бити одржан низ фискултурних и спортских приредаба. Атлетичари се такмиче за јесење првенство Београда. У базену „Крсмановић" одржаће се тромеч: ДИФ-Север-Железничар. На кошаркашком стадиону Црвене звезде на Малом Калемегдану, сусрешће се мушки и женски јуниори Љубљане и Београда, а затим женске репрезентације Сплита и Београда. На стадиону ЦДЈА одиграће се фудбалска утакмица између јуниора и сениора Београда и Загреба. У сали Прве женске гимназије одржаће се гимнастичка академија. Одбојкаши се такмиче за куп „Двадесетог октобра". По свим рејонима одржавају се партизански маршеви, а на Савезном хиподрому одржаће се ноћне коњичке утакмице.

У интересу народне имовине

КОМИСИЈА за судије и судије-поротнике Народног одбора града Београда, примила је предлог народних одборника: Бранка Цветковића, Перише Пековића, Десе Милачић, Ивана Крчанина и Стевана Лајтмана, којим ови народни одборници траже од комисије да испита да ли се пресуда кривичног већа, коју су сачињавали Чедомир Р. Руменић, судија Окружног суда за град Београд и судије-поротници Иван Антоновић и Драгомир Симеуновић, одговара расположењу бирача и народних маса, у односу на повреду општенародних интереса, учињену од стране групе железничара крађом по железничким композицијама, којима је суђено пре кратког времена, као што је то познато нашој јавности.

Поступајући по предлогу народних одборника, комисија је саслушала овог судију и судије-поротнике.

Комисија истиче, да је предлог наведених народних одборника оправдан, те у смислу члана 28—32 Закона о уређењу народних судова, предлаже Народном одбору града Београда да разреши досадашње дужности судију Чедомира Р. Руменића и судије-поротнике Драгомира Симеуновића и Ивана Антуновића из следећих разлога:

У моменту када су сви наши радни људи усредсредили све своје снаге за изградњу социјализма у нашој земљи и када се поставља озбиљна потреба штедње и чувања општенародне имовине, појавила се ова група крадљиваца народне имовине на железници, и систематски вршећи крађе, оштећивала и оштетили нашу државу и наше народе.

Имајући у виду и оправдано негодовање наших грађана због изрицања сувише благих казни овим штеточинама и непријатељима народне заједнице, комисија за судије и судије-поротнике сматра да у овом случају они нису донели пресуду у складу са заштитом општедржавне и друштвене имовине

Ово, тим пре, што су судија Чедомир Р. Руменић и судије-поротници у својим изјавама пред комисијом усвојили примедбе у погледу благо изречених казни, сматрајући да су казне, нарочито првој двојици, требале да буду веће.

Овакав њихов поступак супротан је расположењу и ставу наших радних маса и није у складу са основним задацима нашег кривичног законодавства, сврхом кажњавања и васпитном улогом нашег суда, како према оном који је кривично дело учинио, тако и према грађанима. Имајући у виду и сагласност Министарства правосуђа Народне Републике Србије ,комисија је предложила њихова разрешења.

Сви присутни на заседању Народног одбора града Београда прихватили су и поздравили ово разрешење судије Окружног суда и судија-поротника, јер ће ова одлука још једном показати како је потребно будно штитити интересе народа и оштро кажњавати све оне који се о те интересе огреше.

ЧУДОТВОРНИ МАЧ

— Деда Иване, где могу да нађем чудотворни мач којим бих посекао оног злотвора?
— Преко седам мора и седам планина налази се бела кућа у којој има много ковача — па ако ти га они искујунмаћеш га.

Како радничка класа Београда дочекује шесту годишњицу ослобођења

ШЕСТ година је прошло од дана када се над херојским Београдом завијорила застава слободе. Шест година. Временски — мало, по збивањима и догађајима који су проткали дане тих година — много.

Још док су у појединим деловима полуразрушеног Београда одјекивали хици оних, што су носили слободу и хици непријатеља, који су бежали, радници Београда, свесни великих задатака и знајући са колико су напора и жртава стекли слободу, не чекајући никакве наложе ни наређења, сакупљали су се по предузећима и оспособљавали их за рад. Текстилна и метална индустрија, водовод и осветљење, први су оспособљени. „Пустите нам струју, ми хоћемо сутра да отпочнемо са радом. Предузеће смо оспособили, сировина има. Тако су говорили радници Београда у првим данима слободе, не питајући за надницу ни за радно време.

Веома брзо по свим предузећима формирани су раднички одбори Фронта, преко којих су београдски радници преузели у своје руке управљање.

Већ у првој години ослобођења око шездесет хиљада радника Београда синдикално је организовано. Окупљени у својим синдикалним организацијама, а под руководством Партије, радници Београда ушли су у обнову Београда. Обнављала су се и преуређивала предузећа, пуштана су у погон нова одељења. Пулс радног живота Београда постајао је, из дана у дан, све нормалнији.

Дани су брзо протицали, испуњени напором трудбеника, њиховим самопрегорним залагањем да што пре обнове, оспособе и прошире сва предузећа, да произведу што више и боље. Тежећи непрестано да

Радници Београда дочекују шесту годину ослобођења као управљачи својих предузећа

за своју нову народну државу даду што више, радници су почели да организују прва међусобна такмичења.

Радничка класа Београда ушла је у Прву планску годину организационо чвршћа, уздигнутија. У 887 синдикалних подружница било је већ 104.678 чланова синдиката. Кроз синдикалне организације, преко политичких предавања, разних течајева, кружока, радници Београда стицали су потребна знања.

Битка за План распламсала се по свим предузећима. На производним саветовањима радници су тражили најбоље форме рада како би се плански задаци што успешније остваривали. Прва планска година завршена је успешно. Велики број колектива Београда остварио је свој годишњи задатак још у част 29 новембра.

У Другој планској години поставили су се пред трудбенике наше земље нове тешкоће. Те године мртворођена је Резолуција Информбироа, а са њом и многи проблеми који су ишли на то да нама онемогуће остварење планских задатака. Али, Резолуција Информбироа, а за њом економска блокада од стране земаља које су признале Резолуцију, није зауставила, није ни могла да заустави радни полет наших људи. Напротив, те тешкоће још више су очеличиле вољу наших радних људи да граде себи боље сутра, покренуле су их још више на стваралаштво и залагање.

Одговарајући на клевете наношене нашој земљи, супротстављајући се огромним залагањем свим наметнутим тешкоћама, први у земљи брезански рудари, запалили су, у част годишњице Петог конгреса КПЈ, пламен нове, жешће борбе, борбе за већу продуктивност рада. Покрет брезанских рудара распламсао се по београдским предузећима.

У данима такмичења за Други конгрес синдиката Србије. Око 90.000 радника Београда учествовало је у том такмичењу. Да би се борба за већу продуктивност што боље организовала, у 43 београдска предузећа формирано је, средином 1949 године, 411 радних бригада са 3.070 радника. Предузећа су сва успешније испуњавала своје задатке. Број ударника попео се у 1949 години на 26 316. За новаторе проглашено је 158 трудбеника а њих 839 добило је назив рационализатора. Само у 15 предузећа Београда, разним рационализацијама, уштеђено је у 1949 години 35.609.925 динара.

Већ крајем те треће, преломне године Плана, неколико трудбеника Београда извршило је воје петогодишње планове.

У четвртој години Плана догодио се један крупан догађај за радничку класу. Парола „Фабрике радницима" постала је стварност. Народна држава дала је радницима право да сами управљају својим предузећима. Преко радничких савета и управних одбора предузећа радници Београда као и радници целе земље већ сами одлучују о судбини, успеху, развоју и раду својих предузећа. Досадашњи успеси радничких савета доказ су да је близу 220.000 радника Београда организованих у око 1.200 синдикалних подружница, способно да на својим плећима успешно понесе терет управљања предузећима.

Данас, када се навршава шеста година ослобођења нашег главног града, радници Београда, управљајући сами својим предузећима, успешно окончавају задатке четврте године Плана. Социјалистичко такмичење постало је сталан систем рада.

Шесту годишњицу ослобођења Београда дочекују радници нашег главног града са успесима у производњи, са чврстом решеношћу да истрају у остварењу задатака који пред њима стоје, да непоколебиво под руководством КПЈ наставе борбу за изградњу боље сутрашњице сопственим снагама.

Из руку наших радника

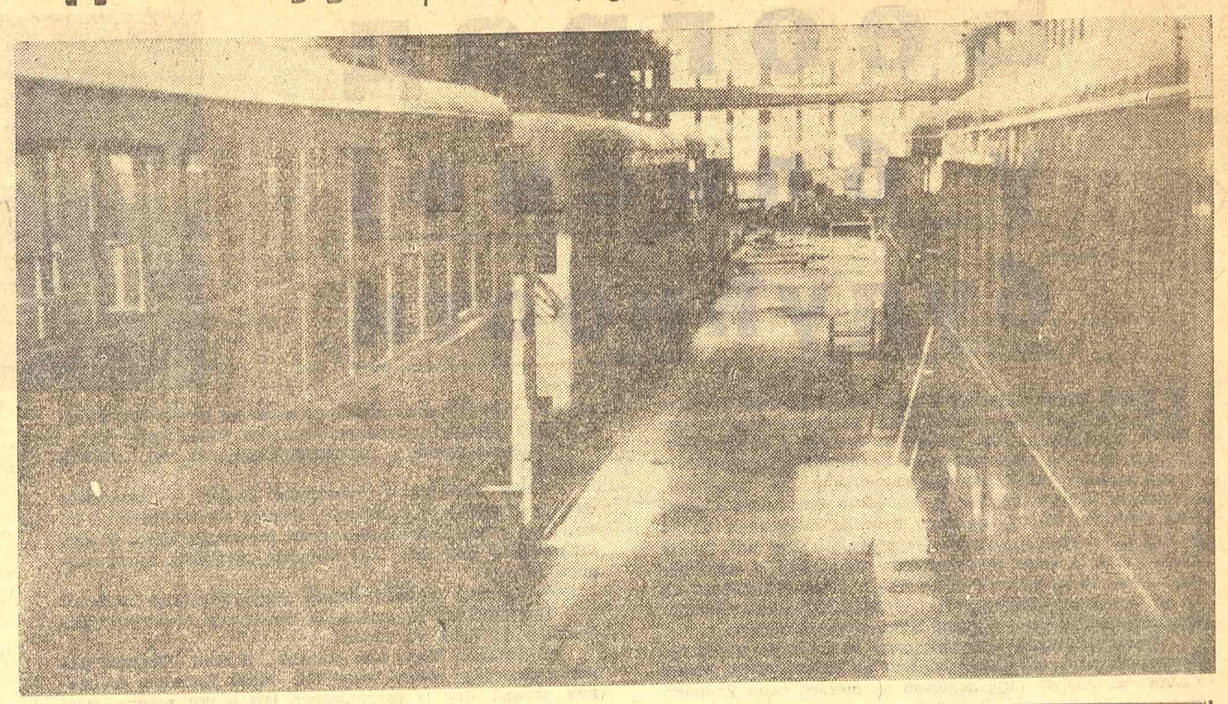

„Желели смо да створимо трамвај који не заостаје за иностраним..." ...и то је спроведено у дело

А сада, кроз неколико месеци, завршићемо првих пет моторних кола домаће конструкције. Београду је потребно више од 300 трамваја. Међутим, у последње време ради свега 30 до 40. Потребно је нових кола, модерних, брзих, удобних, — говори директор Градског електромашинског предузећа, гледајући десетак чепокретних, покварених, трамваја у депоу.

У иностранству су кола скупа, тешко се набављају, зато је потребно производити у земљи. Радници и инжењери Градског електромашинског предузећа остварују тај план.

*

У великој монтажној хали стоји пет великих каросерија трамваја. Још су црне, ружне, неуређене. То је прва серија кола домаће конструкције.

— Права фабрика, зар не? — каже шеф монтаже. А колико је било потребно док смо дошли до тога!

Из џепа вади стари, изгужвани списак. Преко стотину трамваја, моторних кола и приколица, све поправљено рукама и умом овога колектива. Последњих година почели су да праве каросерије, Мотор и други уређаји увожени су из иностранства.

— Као што видите после ослобођења стекли смо доста искуства.

*

„Несавладива" тешкоћа убрзала је производњу кола сопствене конструкције. Још 1948 била је предвиђена изградња серије моторних кола. Машине је требало да испоручи „Шкода" из Чехословачке. Вероломно су отказали. Друге иностране фирме покушале су да искористе ту ситуацију и нудиле су моторе по врло високим ценама. Инжењери и радници су одлучили да и моторе сами праве. Планове за каросерију и мотор почели су да раде инжењери Максимовић и и Николић. Цртежи су постајали сваким даном материјална стварност.

Најтеже је било изградити мотор. Поред редовног посла — оправки кола — радници ковачнице, машинске стругаре и других одељења, савладали су тај тешки задатак. Посао је био нов, већина је бојажљиво приступала раду. Али најенергичнији су повели за собом друге. Прецизна обрада детаља изграђена је рукама Живојина Алексића, Младена Стојановића, Крсте Живковића: радове на изолацији обавили су Душан Митровић, Синиша Стојановић, Вукадин Тошић, а главни монтер Васа Старчевић, био је најближи сарадник инжењеру Максимовићу при дефинитивном склапању мотора. Тамо, где се сопственим снагама није могло радити, тражена је помоћ. Научно-истраживачки институт Србије дао је упутства за изолационе радове на мотору. Ту је примењен нови савитљиви миканит — дело Института. При изради мотора колектив је освојио још неколико производа. Међу њима се нарочито истиче производња лагера, који до сада у предузећу нису произвођени. Пре месец дана прослављена је победа: мотор од 75 коњских снага је завршен, испробан и послат на Велесајам у Загреб. По том прототипу сада се изграђују други.

— Желели смо да створимо трамвај, који не изостаје иза иностраних, а који ће бити прилагођен нашим приликама. Брз, угодан, који може да прими велики број путника, па чак и да подноси гужву, — каже конструктор Драгомир Максимовић.

Дело је при крају. Прва серија од пет кола, завршена је 75 до 80 од сто. Већ сада се назиру елегантне линије 14 метара дугачких четвороосовинских кола. Брзина ће бити знатно већа и од иностраних — преко 60 километра на сат. Полазак ће бити брз, али не неугодан за путнике. Да би се то остварило, примењен је нови систем управљања. Врата се отварају, ваздушним механизмом мајстора Боре Марковића, а тај је механизам бољи и једноставнији од италијанског. Кола имају 20 удобних седишта и 140 места за стајање. На основу стечених искустава, колектив је приступио и изради нове серије од петоро кола.

Када буде готова прва серија на пруги „двојке" смањиће се гужва. Нова кола прелазиће круг за двадесет минута, док су стара прелазила за 38. Тиме ће свега пет кола моћи да пребаци преко 150.000 путника дневно. За тешко оптерећени трамвајски саобраћај у Београду, то ће претстављати велико растерећење.

Д. Ђ.

ИЗВРШИОЦИ ПЕТОГОДИШЊЕГ ПЛАНА

У Београду је до сада 253 трудбеника извршило своје петогодишње планове.

Међу најбољима: Десанка Поповић Јозеф Кучера Петар Ружичић

Десанка Поповић

ПОЧЕТКОМ овогодишњег пролећа, именима оних, који су извршили свој Петогодишњи план, придружило се и једно ново: Десанка Поповић, текстилна радница предузећа „Стаљинград".

Предисторија овог успеха обележена је неравним путем честих лишавања и упорних борби, чији почеци воде у време када пролетери не имаћаху изборено право на живот, достојан човека. Деца су подизана у ритама, што преостајаху од оних, који су их прерасли. Одмах су полазила у живот грубе свакидашњице, у борбу за хлеб, без детињства. Сталним бледилом бојила је немаштина млада лица, осуђена на превремено зрење. Иза тога — почињала је оскудна старост. Преко троструког зида: рад, беда, очај — није се могло. То је био живот пролетера. Рано се са њим упознала текстилна радница Деса Поповић. У Карловцу, Загребу и Београду, проверила је на себи истину — да је израбљивач свуда исти, и да свим израбљивањима преостаје само једно средство у стремљењу ка бољем животу: класна борба.

Када је народна револуција, покретана законима историске нужности, постала неподмитљиви судија у решавању друштвених односа, Деса је без предомишљања стала на страну своје класе. Помагала је Народноослободилачки покрет. Најбоља деца нашег борбеног народа вођена су у концлогоре и на стрелишта. До ослобођења, Деса је била бањички логораш. Још 1943, друг јој је стрељан на Јајинцима. То су традиције породице у којој данас одрастају Десина два сина и спремају се за предану службу народу.

— Борбе су још трајале, када сам међу првим радницима дошла у ово предузеће, — прича ова четрдесетгодишња Кордунашица. Хладноћа је била велика, а огрева нисмо имали. Руке су пријањале за студено гвожђе, док смо нашу фабрику оспособљавали за рад. Тако смо дочекали свечани тренутак: прорадиле су наше машине! А тада — пуном паром напред! Даноноћно смо израђивале ћебад за наше борце на Сремском фронту.

Од дана почетних напора, дели нас низ година. Радни полет Десанке Поповић није опао. Радила је са све већим жаром и до данас освојила шеснаест пута ударничко звање. Имала је и других задужења. Није јој било тешко, да истовремено буде и узорна радница, која пребацује норму за близу 50%, и одговорни члан једне синдикалне комисије. А када је у предузећу „Стаљинград" биран Раднички савет, другови су за његовог члана изгласали и „ону Десу, што ради на два штофарска разбоја".

И знали су зашто су то учинили. Искуство старе текстилне раднице може много да допринесе побољшању производње. Осетило се то већ после првих састанака Радничког савета. Деса и данас истражује нове путеве за побољшање производње и спроводи их у живот.

После толиких година напорног рада, протканог са мало радости а много невоље, Десанка Поповић са снагом и знањем хвата се у коштац са тешкоћама и савлађује их, јер у томе види најбољи допринос животу, који је остварио најсмелије снове њене младости.

Јозеф Кучера

ДВОРИШТЕМ фабрике обуће „Пролетер" корачао је један човек. Висок је и кошчат. Радничко одело покривено му је замазаном кецељом.

— Јозеф, јеси ли узео ударничку књижицу, викнуо је за њим омањи радник са качкетом на глави.

— Јесам, не заустављајући се одговорио је Јозеф Кучера, и у знак потврде додирнуо руком џеп.

Крупним корацима ушао је у одељење за производњу радничких цокула, у коме са успехом ради бригада „Ђуро Ђаковић". Он је њен бригадир. Прелетео је једним погледом одељење, раднике и мирно пришао својој машини. Она га је чекала. Чекала је да он својим спретним, великим и грубим рукама уз њену помоћ, данас, као и стотине ранијих дана, дневни план пребаци за 50 до 60%. Мало се зауставио крај машине, а затим је, као да ништа није било, почео свакодневни посао — цвиковање радничких цокула. Брзо и вешто цвиковао је цокулу за цокулом. Одједном је застао. Сенка задовољног осмеха прелетела му је преко лица. Није ни чудо. Данас је он, Јозеф Кучера, деветнаести пут проглашен за ударника. Како време брзо пролази. Кад се само сети...

Било је то 29 новембра 1947 године. Прве године Петогодишњег плана. На свечаној конференцији први пут је тада проглашен за ударника. Како је био поносан! Није ништа говорио, али се самом себи заклео да ће то звање морати да заслужи још који пут.

Протицали су дани, месеци. Проглашење ударника у фабрици обуће Пролетер није могло да се замисли, а да се међу именима оних који су то звање стекли, не чује и име Јозеф Кучера.

И, ето, данас, деветнаести пут је ударник.

Била је зима. Фебруарска кошава витлала је улицама Београда.

У топлој соби горе на Вождовцу, у Улици краља Владимира број 5, у рано јутро облачио се Јозеф Кучера. Спремао се на посао.

— Знаш, говорио је још поспаној жени која је час по час прилазила креветима и нагињала се над двема маленим девојчицама које су спавале, — данас ћу се мало дуже задржати.

— Ех, ти — добацила му је жена, а кад се не задржиш дуже. Никад те и нема код куће. Деца те скоро и не познају.

— Де, де. Опет твоја стара песма. Данас имамо свечаност.

Жена је ућутала. Навикла се она већ на све те свечаности које јој увек задржавају мужа.

А у души Јозефа Кучере владала је радост. Поздравио се са женом и изашао у рано зимско јутро...

Тог дана радио је бодрије него икада. Употребио је све своје двадесетчетворогодишње искуство да уради што више. А после рада, из свих одељења, кренули су радници „пролетера" у свечано украшену салу. Опшао је и Јозеф Кучера.

— Другови, рекао је претседник подружнице, данас, тек три године од почетка Плана, ми имамо раднике који су испунили Петогодишњи план првог јануара ове године. Петогодишњи план за три године.

Салом се проломио аплауз.

— Јозеф Кучера!

Првипут у животу се збунио. Нешто га је стегло у грлу, ни реч да проговори. Његове руке, које су тако вешто господариле машином и цвиковале цокуле, те грубе, жуљаве руке, које знају нежно да помилују увојке старије ћерке и да њишу једногодишњу бебу, дрхтале су немоћно опуштене низ тело. Устао је, погледом обухватио све раднике, и једва с муком проговорио:

— Другови, обећавам, да ћу и други Петогодишњи план испунити овако брзо!

Колектив Ложионице Београд извршио је Петогодишњи план путничког транспорта

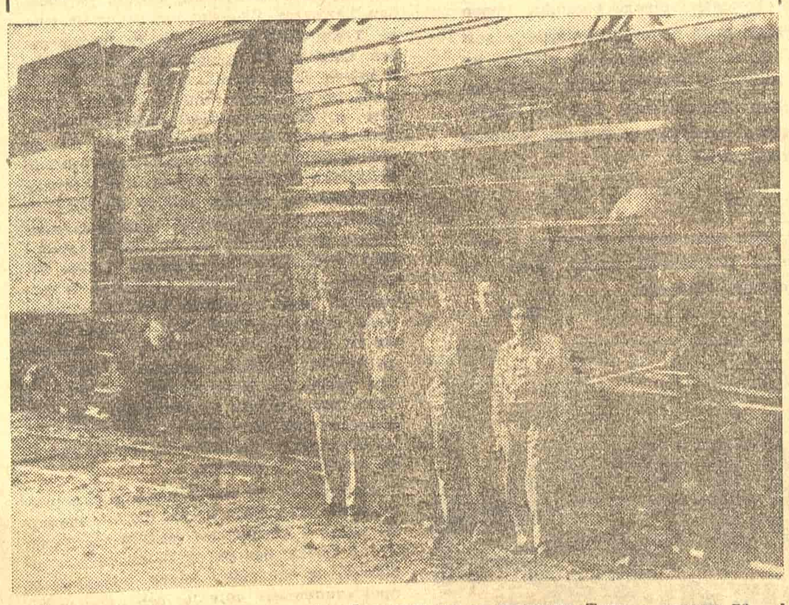

Железничари Југославије обавезали су се маршалу Титу и народу да ће своје задатке Петогодишњег плана извршити за четири године. Колектив Ложионице Београд већ је један део тог задатка извршио Првог септембра ове године извршен је план путничког транспорта и на нормалном и на узаном колосеку. Трудбеници Ложионице обавезали су се да ће и други део свог петогодишњег задатка, план транспорта робе, извршити ове године и то до 29 новембра.

Један од основних услова који је обезбедио овакав успех колективу Ложионице Београд јесте стално такмичење. Још прошле године на позив машиновоћа Скопља, машиновоће Ложионице Београд узеле су крупне обавезе. Гвозден Стефановић и Милорад Гроздановић обавезали су се да ће са својом локомотивом између две оправке прећи 180.000 километара, а дотле је норма износила 40.000 километара. Мирко Пајић и Душан Поповић обавезали су се да са својом локомотивом између две оправке прећу 175.000 километара. Филип Клаужер и Тодор Миљковић дали су обавезу да ће између две оправке прећи 160.000 километара. Њих двоје су ту своју обавезу већ испунили и тиме уштедели држави око 900.000 динара

Када је отпочео покрет за веће оптерећење возова укључили су се и трудбеници Ложионице Београд. Они су успели да повећавањем броја вагона оптерећење путничких возова повећају за 6%, а теретни за 10%.

И ништа више. Затим честитања, весела, другарска.

★

Извршилац Петогодишњег плана Јозеф Кучера био је до недавно претседник тарифно - такмичарске комисије синдикалне подружнице предузећа. Поред те дужности другови из његовог предузећа кандидовали су га за народног одборника Петог рејона. На све стране му се указивала почаст као раднику који је за три године савладао Петогодишњи посао.

За залагање у изградњи социјализма 7 јула Влада Народне Републике Србије наградила га је са 20.000 динара.

А недавни догађај надвисио је својом величином све које је Јозеф Кучера имао у животу. Изабран је за претседника Управног одбора предузећа. Највеће признање које се може указати једном раднику.

Петар Ружичић

ДАВНО још, једно — дотада непознато име, прешло је зидове одељења за гвоздене конструкције металског предузећа „Давид Пајић". Цео колектив причао је о Петру Ружичићу, који је још 1946 организовао међубригадна такмичења у свом предузећу.

Незаштићен од лоших последица браварског рада, коме се посветио још 1918 године, био је изложен обољењу очију. У данима када је требало свим својим снагама да послужи изградњи социјализма, запаљење рожњаче одвлачило га је од посла. Али чврст је био Петар и није се дао. Пожртвовано је радио, без застоја, без предаха, на који је имао право. Служио је за пример осталима, подизао нове кадрове младих стручњака браварског заната. Читавих девет месеци, после свакидашњег посла, — посвећивао је по три часа дневно наставничком раду. Три курса младих бравара — три велике добијене битке! Знање овог средовечног трудбеника наслеђивали су млађи нараштаји. Учио их је здравом односу према раду, опхођењу са друговима.

— Научити како се држи турпија, а запоставити васпитање младог занатлије, то значи — лоше одговорити своме задатку, каже Пера Ружичић.

Ређале су се похвале. Награде. Свој Петогодишњи план испунио је међу првима. Дванаест пута ударник, Ружичић је за свој рад одликован Орденом рада III реда. Данас је члан Управног одбора предузећа „Давид Пајић".

— Истина, још увек не можемо да кажемо, да смо се потпуно снашли. И данас још тражимо, испипавамо... Али рад Управног одбора већ показује резултате. У маси нових задатака, радничко руководство сигурно се сналази. Подједнако залагање свих, слободније давање и прихватање нових предлога, смело спровођење у живот свега оног, што може да користи производњи — ето, то су питања којима данас поклањамо пуну пажњу.

То су и оквири живота једног скромног трудбеника социјалистичке Југославије.

Најближа перспектива остварења Генералног плана

Београд у блиској будућности

НИЈЕ тешко замислити како ће да изгледа Београд у будућности, главни град слободне и независне Југославије. Ево цртежа и макета у Урбанистичком заводу, ево планова који ће дочарати радозналцу слику будућег града, ево грађевина, паркова, стадиона, станбених насеља никлих у напорима првих петогодишњих планова. То су тек само контуре генералног плана и модерног урбанистичког преуређења града на ушћу двеју река. А када планови буду остварени у потпуности!... Но, то су питања даље будућности, будућности од 10 до 20 година унапред.. А нас интересује оно ближе: Београд по завршетку првог Петогодишњег плана.

Реконструкција главног града увелико је отпочела. Генерални план се остварује. Али да би се добила права слика тих радова није довољно прошетати само улицама града, разгледати многобројна радилишта и створити у машти јасну слику будућег града, слику очишћену од гомила скела, материјала и запослених људи... Не, није то довољно. Зато је потребно отићи двадесетак километара ван града, обићи многобројна радилишта, која, на први поглед, као да немају никакве директне везе са Београдом и уз помоћ искусног водича дочарати визију целога града на крају прве Петолетке.

Београдски железнички чвор у градњи

Ево нас у Остружници. Десетак километара западно од Београда леже на обали Саве трошне куће, бојажљиво шћућурене уз брежуљак, као да су се умориле од старости и дотрајалости. Тамо преко реке пружила се дрвена конструкција из које штрче четири велика бетонска стуба као постоља огромних споменика. Ускоро ће још десетак оваквих постоља примити на своја плећа тешку гвоздену конструкцију железничког моста.. Споменик... И јесте и није. Споменик славних дана изградње и гвоздена рука која спаја две обале..

Шта би могао да исприча наш водич о остружничком мосту... Читаву књигу чињеница од којих ћемо запамтити само најважније:

— Дуг 657 метара, мост ће бити завршен јесен 1951 године. У њега ће бити узидано 103.400 тона бетона и 2.600 тона гвожђа. Висина сваког његовог стуба од дна до врха равна је висини палате „Албаније".. Где би нас одвела прича о људима који су градили четири године овај гвоздено-бетонски колос, прича о просечно 60 до 80 ударника месечно...

И, ето, хтели смо да говоримо о остварењу генералног плана Београда, а почели смо од моста код Остружнице... Када смо већ пошли тим путем наставимо у истом правцу даље... Нагласимо само да смо пут већ скратили. Прескочили смо Земун Поље и Бежанију, али та два места можемо да посетимо и доцније, јер, стварно, данас не могу да нам пруже много интересантних података за ову нашу кратку екскурзију у блиску будућност..

Са леве стране пута, тамо у даљини према Београду, дижу се димњаци нове фабрике керамике. То је Макиш, место на коме ће нићи мноштво нових индустриских постројења, Макиш индустриски део Београда... А напред, поглед нам се судара са масивним зградама фабрике тешких алатних машина у Железнику.. Пролазимо поред овог гиганта — чеда прве Петолетке. Дошли смо до брда, управо до тунела..

Са друге стране брда, код Кијева, иста слика. Отвор у брегу и омладинске чете. Пролазимо Кијево и стижемо у Ресник..

— Зашто смо прешли овај пут, — упитаћете.

— Па, ради се о генералном плану Београда, — одговориће вам зачуђено наш водич.

А пошто ви и даље не налазите никакву логичну везу, даће вам потребно објашњење:

— Да би се град развијао, да би растао, да би могао бити уређен према савременим урбанистичким захтевима, потребан му је простор и растерећење од окова који су га стезали, који му нису дозвољавали да дише. Е, зато је као прва мера остварења генералног плана предвиђено решење београдског железничког чвора Зашто да кроз главни град пролазе возови натоварени теретом који није намењен њему? Теретне станице у Земуну, Београду и Топчидеру преоптерећене су. И та ће гужва бити избегнута новом обилазном теретном пругом Земун Поље — Бежанија — Остружница — Кијево — Ресник... Зато се диже мост код Остружнице, зато се буши тунел код Кијева.

Београд другог Петогодишњег плана

А сада, посетимо главни град наше Републике у току борбе за други Петогодишњи план.

Дакле, прва Петолетка је испуњена. Још негде 1950 године мене су послови натерали да напустим Београд и, ево, враћам се натраг у почетку лета 1952. Док брзи загребачки воз клизи по шинама према Земуну, радозналост ми не дозвољава да седим на једном месту.. Устајем, гледам кроз прозор, излазим у ходник, пушим нервозно цигарету за цигаретом.

Најзад, у даљини светлуцају кроз мрак светиљке Калемегдана... Пролазимо Земун.. Силуета Победника оцртава се на звезданом небу.

Београд!

Железничка станица иста као и 1950, само без оне несносне гужве Стали смо на шеснаести колосек... Теретна станица је пресељена у Макиш, да би путничка била проширена. На тој станици без гужве осећам се као странац, а деле ме свега три године отсуствовања...

Пружио сам адресу шоферу таксија: станбено насеље између Старе Карабурме и Миријева. Негде испод Опсерваторије кола су стала.

Широка, пространа улица, оивичена дворедима. Купају се у сунцу новоподигнути станбени павиљони. Негде иза угла допиру раздрагана клицања малишана.

— Дечји вртић, — одговара шофер на мој упитни поглед.

Чисти ходници и степеништа зграде.. (Прескачем онај део разговора приликом сусрета са пријатељем, то не спада у ову моју причу). Стан. Пријатељ, жена и дете, смештени у две собе; два балкона, купатило, нуспросторије. Питам:

— Па то је Београд, најзад, решио станбени проблем!

Пријатељ ми је „човек од струке", у питањима грађевинарства нема му равна..

— Решио... Није, али решава.. полако... Видиш, данас у Београду имаш читав низ овако уређених станбених насеља. Све је то саграђено 1950 и 1951 године. Најпре, ево, ово где ја станујем, затим насеље у Црнопоточкој улици (не говорим о онима који су у градњи, већ само о завршеним насељима), па на Миријевском Путу (завршено 1950), па на Лазаревачком друму насеље за раднике предузећа „Пролетер", па станбена насеља у Раковици, насеље монтажних зграда изнад села Кнежевца, насеља у Земуну (Нови Град, па на Сењаку, — све су то новоподигнута модерна насеља, — завршава своја набрајања мој пријатељ

А ја, радознао као сваки паланчанин, молим га да прошета самном и покаже шта је саграђено у току последњих година.

— Данас сам слободан... Почећемо од центра, — пристаје он.

Аутобус нас је довезао скоро до Трга Маркса и Енгелса.

— Гледај, ту нису потребне речи, — каже ми пријатељ. И ја сам гледао:

На Тргу Маркса и Енгелса

Нема старе зграде Окружног суда, нема ни страћаре на углу Влајковићеве. Широк полукружни трг са великом бистом Маркса у средини, затворен зградама биоскопа „Београд", новоподигнутом шестоспратницом Централног одбора синдиката Југославије, зградом „Борбе" и Централног комитета. Између Влајковићеве и Скупштине парк, прекопута, између Градског гвожђарског и „Игуманове" палате скела — подиже се нова зграда.. Навише, пространим Булеваром Црвене армије стижемо до блока Таш-Мајдан.

Море зеленила, од Таковске, па све до Техничког факултета, а у средини блистају огромни прозори новог Уметничког музеја.

— Београду треба ваздуха, зеленила, свежине.

Изнад Правног факултета нова вишеспратна зграда, још више, на углу Карнегијеве и „27 марта" диже се нова зграда Техничке високе школе Дуж Булевара Црвене армије нема травњака, али зато зеленило Таш-Мајдан привлачи пролазнике и освежава их боље него некада изгажени, блатњави травњаци.

Опет на Теразијама

Враћамо се на Теразије. Редови укусно опремљених књига у излогу „Југословенске књиге", ту, између палате „Београд" и „Касине". А даље, у продужетку, импозантна грађевина Министарства поморства са пасажом за Нушићеву улицу. Пролазимо скроз. У Кардељевој улици гомиле ископане земље, закрчени пролази, радне бригаде.

— Шта је то, — питам.

— Е, смеје се пријатељ — неред; бушимо тунел, драги мој; растерећујемо Теразије саобраћаја. Тунелом повезујемо Кардељеву улицу са Призренском.

Покушавам да критикујем: „Видиш, центар сте уредили, а како је са периферијом?"

— Па већ сам ти код куће испричао... Тамо је низ станбених насеља У Макишу дижемо индустриско насеље, теретна железничка станица је већ готова. А ако хоћеш можемо да се прошетамо и до Земуна.

Пристајем. Бежаниска коса код Тошиног бунара, Домбаска улица Студентско насеље

— Скоро пет хиљада студената станује овде.

Поред Студентског града ново насеље. Станбене зграде за грађанство..

На самој Коси лепа, нова зграда: Шумарски факултет, а прекопута, преко пруге, три приземне, светле зграде — привремено смештени Правни и Економски факултет.

☆

Не, за овај један дан, који ми је жртвовао мој пријатељ, нисам могао да видим све Сутрадан сам обилазио град. Ево да набројим шта сам видео, и то само оно што је завршено, јер би списак објеката у раду био предуг. Дакле, завршен Булевар војводе Мишића, нове станбене зграде на Сењаку, нова палата „Геокарте", дом културе Шестог рејона, Калемегдан преуређен у једно од најлепших шеталишта Београда, забавни парк, пошумљене колоније на Вождовцу, Миријевском Путу, у Цвијићевој улици: ново градско купатило у Војводе Глигора улици и тако даље и тако даље...

★

Ево, то би у најкраћем била визија Београда у најближој будућности према генералном плану, чије је остварење већ данас увелико отпочело.

В. Б.

ДАНАШЊИ ИЗГЛЕД ТРГА МАРКСА И ЕНГЕЛСА

Нови парк на Таш-Мајдану

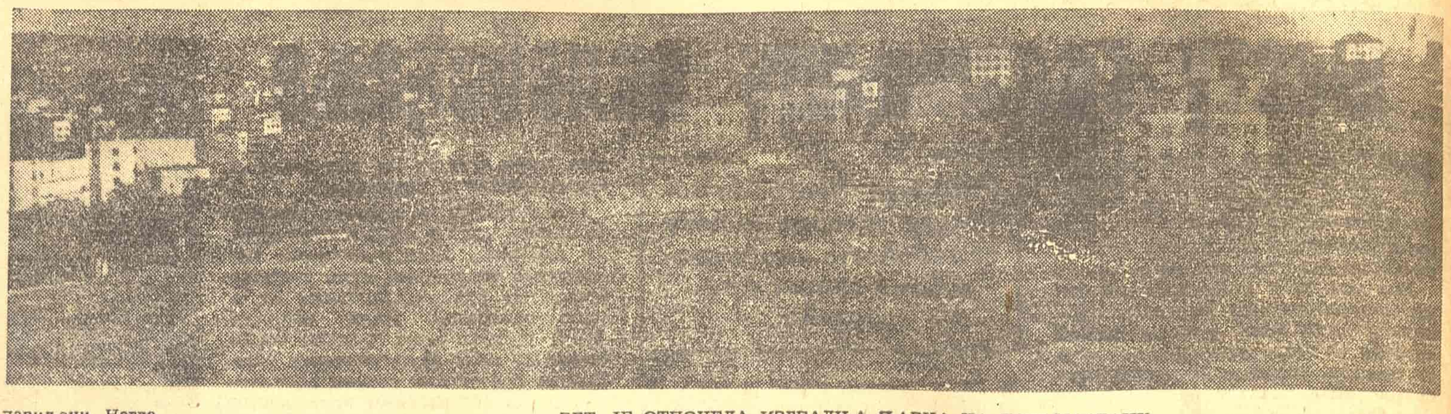

ВЕЋ ЈЕ ОТПОЧЕЛА ИЗГРАДЊА ПАРКА НА ТАШ-МАЈДАНУ

На Београдском универзитету и великим школама

Израстају нови стручњаци — нови људи...

СА јесењим данима вратили су се студенти и унели поново живот учења, науке и полета своје младости у лети опустеле зграде факултета и високих школа. Сваке јесени се то понавља: испитна нервоза, упознавање с новим (за слушаоце) областима науке и новим предавачима, почетак рада с новом снагом и свежином, препричавање искустава са праксе и сећања на летовалишта. И сваке године се то мења, развија: тај, не мали, део београдског живота набујава, расте — све разноврснији, богатији, снажнији.

Шта је пет година у животу града старијег но хиљаду година. Много у наше време — ма која његова област ако се погледа. Пре пет година било је на Београдском универзитету 11.398 студената, а данас цео град носи неко великошколско обележје — готово сваки петнаести Београђанин је студент. За наставним катедрама, у научним институтима, установама и лабораторијама, предају стечено знање, обогаћено сопственим искуством и иницијативом, млади интелектуалци, јуче изашли из клупа и слушаоница. Бројке говоре најбоље како они пристижу да преузму свој део задатка враћајући тиме свој део дуга. У току последњих година из Пољопривредног факултета пошло је на огледна добра и станице, за предаваче и практичаре 432 млада стручњака, а од 1920 до априла 1941 дипломирало је свега 380 студената на том факултету. Природно-математички и Филозофски факултет дали су заједно, највише за наставнике средњих школа, 714 дипломаца. Само у годинама Плана дипломирало је 747 правника, 432 економиста, укупно преко 3.500 нових стручњака.

Нису само на месту жалосних рушевина поново подигнуте универзитетске зграде, већ су и дограђиване где је то било потребно. Од 1945 утрошено је на реконструкцију универзитета преко 880 милиона динара. За зграду Техничке велике школе нико не би данас рекао да је била добрим делом порушена, као ни за амфитеатар Патолошког института, Астрономску опсерваторију, Прву и другу интерну клинику, хируршке клинике, Анатомски институт и Судско-медицински завод. Нико не би рекао да су те зграде биле у кршу и лому да нису многе од њих проширене и преуређене да буду пространије и погодније за рад него кад су замишљене и изграђене. Студенти ветерине слушају предавања у сасвим новој згради. Физиолошко-хистолошки институт добио је просторије које одговарају значају и озбиљности студија. Диже се зграда Шумарског факултета. Дићи ће се и зграде Правног, Економског и Саобраћајног факултета у Новом Београду, граду будућности који почиње да се оцртава на пешчаном тлу равнице.

Развитак Универзитета и великих школа види се и по унутрашњим организационим променама које показују како нарастање потреба тако и способност наших научних установа да им се прилагоде. Још 1945 од Фармацеутског отсека Медицинског факултета постао је посебан факултет Следеће године основан је на Техничком факултету Рударски отсек кога на Београдском универзитету, и поред свег значаја рударских стручњака до тада није било, а затим је основан и Геодетско-мелиорациони отсек. Филозофски факултет поделио се на Филозофски и Природно-математички, Технички факултет издвојен је у засебну Техничку велику школу са бројним факултетима. Медицински факултет прерастао је у Велику школу. На Новинарској и дипломатској великој школи отпочело је припремање новинара и дипломата, који ће својом спремом одговарати задацима који их очекују. И то ни из далека није све што је учињено да научне установе стварно служе својим задацима. Нове научне установе и институти широм су отворени младим људима чија је научна радозналост жељна сазнања, а способчости обећавају да ће стварати у пракси.

„Бруцоши", са много воље и самоуверености, заузимају и ове године значајно место у активности факултета. Да би и они могли, без већих материјалних тешкоћа, да савладају науку повећава се број стипендија које је, већ прошле године, добијало 52 од сто од уписаних студената. Висина стипендије одређује се према потреби и заслузи појединца. За студенте се отварају мензе и домови, о њиховом здрављу се води брига. Није случајно што су прве довршене зграде на Новом Београду студентски домови, који ће примити око 4.000 студената — првих становника будућег језгра главног града. Милионске суме потрошене су на позајмице и помоћ студентима, на опоравилишта, лечилишта и студентску амбуланту.

Могу ли се заборавити дани проведени у другарству и шали, у спорту и разноди, безбрижни дани летовања? Тада су се упознавали и зближавали медицинар и филозоф, правник и ветеринар у плаветнилу мора и јасног јадранског неба, на стрмим планинским литицама. Свуда је било студентских летовалишта. Много би било само места набрајати. Зар није доста ако се каже да су била лепо уређена и снабдевена, да су била пуна весеља и ведрине, да ће бити међу најлепшим страницама у дневнику сећања на студентски живот.

Лето није студентима прошло само у одмору. По забитим планинским пределима истраживале су богатства наше земље екипе студената геологије са својим професорима, биолози су тражили штеточине по кори дрвећа. По фабрикама, предузећима, сељачким радним

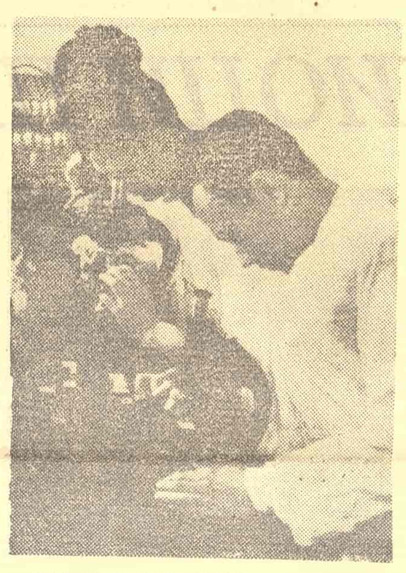

НАД МИКРОСКОПОМ — БУДУЋИ ВЕТЕРИНАРИ ПРОУЧАВАЈУ ПРОУЗРОКОВАЧЕ БОЛЕСТИ

задругама јављали су се рационализатори и новатори, награђивани и похваљивани студенти. Није то било само практично проверавање знања, већ и део враћања великог дуга. Већ лета 1948 група студената треће године архитектуре израдила је пројекте основних типова задружних домова, које је користио Пројектантски завод Србије. Богољуб Сребрић, студент Технолошког факултета постао је рационализатор у Загребачкој творници „Плива", јер је решио питање добијања калијум-јодида смањивши производне трошкове за 60 по сто. Студенти Академије за примењену уметност пресликавали су фреске по средњевековним манастирима, проучавали дуборез и ношње по Македонији. Група историчара проучавала је историју Београда у XVI веку, група економиста доба Наполеонове владавине у Далмацији, а студенти југословенске књижевности и економије испитивали су прошлост Дубровника XVI и XVII века кроз списе Дубровачког архива. Њихов рад је не мало обогатио ризницу наше историске науке.

На летњој пракси 1949 године етнолошка група студената Филозофског факултета сакупила је, у екипи Академије наука, више од 7.000 народних песама. Педесет медицинара прегледало је 203.000 људи у пет срезова Подриња и утврдило тачан број болесника од трахоме у овом крају, који никада раније у нашој земљи није био познат.

Студенти се не изграђују у укалупљене мозгове и мисли, већ развијају иницијативу стваралачке маште кроз дискусије и научне групе, чији рад већ даје корисне плодове, решавајући проблеме свакодневне праксе. Студенти Технолошког факултета А. Деспић и П. Путанов утврдили су, на пример, метод синтетичког добијања камфора из терпентинског уља. Студент Р. Анђус кроз тему „Анестезија хипоксичном хипотермијом" поставио је решење једног значајног медицинског питања Студенти В. Перишић и Д. Петровић учинили су не мање достигнуће радом „Функционално испитивање јетре". На Универзитету било је прошле године 117 таквих научних заједница са 1300 чланова, од којих се неки баве и решавањем ширих општенаучних питања. Ранко Бојанић, студент Природно-математичког факултета обрадио је тему: „О једној карактеристичној особини коначних пресека", а В. Роглић студент истог факултета позабавио се темом: „О пореклу масе електрона". Сатима се расправљају по научним групама разна питања, бране и критикују поједине поставке Тако се стварају будући научници.

Треба ли рећи још шта о доприносу студентских радних бригада изградњи земље? Оне су оставиле трајније споменике од слова на хартији, на Прузи, Посавском каналу Железнику, Аутопуту, Новом Београду, на свим могућим градилиштима. Цифре нису кадре да изразе њихов полетни рад и самопрегор, значке ударника, снагу њихове воље и свест.

Треба ли говорити о фискултурним и спортским успесима? Ко не зна за играче „Црвене звезде" која је дала за државне репрезентације близу шездесет својих чланова?

Тешко је, немогуће је све рећи шта се чини за студенте и како то студенти враћају. Можда ово неколико података донекле говори како се стварају млади интелектуалци, како од њих израстају људи.

Иванка БЕЦЕВИЋ

Два лика Београда

1

БЕЛИ град... Он има два поносна лика:
лик ратника гордог и лик трудбеника.

Један лик је с мачем, стрелом одапетом,
други лик је с маљем, с мистријом из' длетом.

У данима борбе сав је предан боју;
у данима мира куће срећу своју.

У пламену борбе и он сав је пламен:
једно топло срце, а не хладан камен.

Када борба мине, свану нове наде,
он је топло срце и руке што граде.

Руке граде, и он расте, буја, цвета,
лепши сваке зоре, лепши сваког лета...

2

У данима борбе мирне дане жуди
и већ слути рану зору да заруди.

А у дане мира дане борбе памти
и у огњу рада новим жаром пламти.

Он прокоси силе: кида ланце, мреже.
Нико да га спута, у синџире веже!

Никад нико!... Дани, брза река, хује,
а он чврст и будан и све чвршћи ту је.

С осмехом се јави сваког дана зори:
да ли мир доноси из' дан да се бори?

И увек је спреман против непогоде:
да тле своје брани, и небо, и воде...

Гвид. ГАРТАЉА

КУЛТУРНИ ЖИВОТ

Два Београда

Враћајући се из емиграције путовали смо од швајцарске границе преко Немачке и Аустрије пет дана и пет ноћи у отвореним теретним вагонима. Седели смо збијени један до другога на завежљајима и на коферима и гледали у небо изнад нас које нам је неизменце доносило жегу или кишу. Било смо чађави и жедни неиспавани и гладни. Али све то није могло да утиче на нашу радост.

Најзад смо стигли на земунску станицу. Јулско сунце пекло је земљу, и зидове, зеленило и осветлило прашњаво и оштећено дрвеће, мршаве и тихе коње, жмираве, гладне волове у јармовима, разоткривајући пред нама слику немаштине и ратног јада.

Али неизмерна радост овог тако дуго очекиваног тренутка која све улепшава и све извињава остала је у мени када се предамном указао Београд. Закорачила сам у меку, дубоку прашину, гледала подигнуте главе панораму града, разабирала познате зграде и торњеве, Калемегдан, цео мој драги гребен начичкан зградама неједнаке висине које, на први поглед изгледају као да сами облакодери извирују из срца мога града.

— Па све је ту! — ускликнула сам у себи. — Не, није истина што су говорили: „стотине кућа сравњено са земљом". Диван је мој Београд!

Издалека ми се учинило лепши но икада. Журно сам корачала да га видим и изблиза.

Поред мене иду волови, вуку дугачку греду која спаја предње и задње точкове, а на греди седе поређани људи. И ја се пењем на заобљено седиште које нас потреса кад точкови упадну у рупе. Ноге додирују дебео слој прашине, сунце са зенита пржи главу, а радост и нестрпљење навиру све јаче, док кола једва одмичу.

„Брже ћу ићи него волови", — помислих у себи и скочих с кола. Корачам у густом облаку прашине, прелазим хитро преко лабавих дасака моста, гледајући преда се: исчекујем узбуђено први блиски сусрет са мојим градом, желим да га обухватим свим својим чулима.

Као прва слика указује се — гробље гвожђурије. На пространом терену, поред жељезничке станице леже набацана поломљена возила, гомиле разноврсног оружја, отпаци гвожђа, искривљене и зарђале шине, извијене шипке, сломљене греде... преостали трагови још скоре борбе и разарања. А што даље одмичем, све бројније нижу се слике рушења: на упола разореним кућама висе ограде балкона, зјапе празни отвори прозора, оголели циглени зидови слични ранама, а према небу стрче отворене собе без таваница, пуне шута, греда и поломљених плоча; оне стоје претећи, као да ће се сваког тренутка померити а затим ће затутњати ломњава рушења.

Понека улица је десеткована, понегде недостаје свака друга кућа, а понегде збрисани угао чини улицу обезглављеном.

Моје се узбуђење стишало. Стеже ме у грудима, очи ме пеку, али радозналост ме тера да гледам даље, да видим колико је тешко рањен мој Београд.

Сива прашина покрива цео видик. Са развађених улица, са небројених рушевина прашина лети свуд наоколо, упија се, извире и продире, испуњује читаву варош, гуши људе. Прашина лежи и у свим излозима, прекрива као густи вео јадне остатке: празне флаше, избледеле хартије, поломљене етажере, прегореле сијалице... Нигде ничега: ни обуће, ни одеће, ни брашна, ни шећера, ни књига, ни посуђа. Пролазе оскудно одевени људи, боса изнурена деца, војници без ноге, без руке.

И тад, одједном зачух песму. Прво нејасно, тако да и не разабирем шта људи певају, да не видим ко пева. Али чета младих другова већ се приближила, гласови се сливају у леп мелодиозан рефрен:

„Ми смо млада војска Титова"...

★

Рано узору, кад широки гумени точкови аутобуса и тролејбуса, још не глачају коловозе, када људи и ствари још мирују, издужени ромбоид Теразија личи на велику платформу пловећег аеродрома на који ће се сваког тренутка спустити авиони. На овоме тргу прослављало је пет првомајских поворки празник радничке класе и свечано продефиловало пред другом Титом. Сваке године ова је свечаност расла, и све лепше, све величанственије изражавала полет и рад наших народа, несавладиву жељу за изградњу социјализма. Кроз обновљене и окићене улице виле су се заставе наше Армије, заставе наших радних колектива, заставе наше омладине и наших масовних организација. Али заставе наших народа не вију се само на свечаностима; свакога дана оне виоре у нашем граду, свакога дана носе своје заставе омладинске и фронтовске бригаде, и свакога дана ми прослављамо нове, веће победе рада.

А рад је изменио и слику нашега града. Људи су испрва радили голим рукама и оскудним алатом, они су улагали све своје физичке и психичке снаге да би проналазили боље методе рада, измишљали нове алате — и при томе упознавали, у циновском колективном раду, своје способности, домет својих стваралачких снага, а тиме обновили и свој сопствени живот, свој херојски град, свој радни и културни центар.

У нашем обновљеном граду данас буја зеленило, дижу се увис млади дрвореди, светле фасаде стотине нових зграда, блистају шарени излози градских и задружних продавница, ничу нова насеља, нови и проширени тргови, домови културе, позоришта и биоскопи, удобни дечји домови, весели дечји ресторани, дечје јаслице, пионирски град...

Требало је много моралне снаге да се савладају све препреке, и много физичког напора да се све ово створи. Десет хиљада кућа је обновљено, стотине улица поправљено. Уређене су болнице, школе, стадиони, економије... Створене су нове фабрике а у њима је израсла огромна радна бригада, формирани херојски изградње, ударници, новатори, рационализатори, обучено хиљаде младих људи који су дошли из удаљених засеока и не познавајући никакав алат сем дрвеног плуга, они су у нашем граду убрзо постали квалификовани радници и занатлије.

Београд је повезао безбројне саборце у стремљењу за истим циљем и постао незадржимо жариште изградње. У њему су створени присни односи међу људима, а исте тежње и иста радост исковале снажну спону, развиле критичко посматрање и уздигле политичку свест људи.

Због свега тога наши људи и знају где је истина. Они се сећају прошлости, сећају се опустошеног, опљачканог, разореног Београда, у њима се уврежила мисао нашега друга Тита: „Градите за људе"! Они виде и осећају свакодневно напредовање, испуњавање великог програма производње, бригу за радника, мајке, децу, за хигијенски живот, за бољу исхрану. Они дубоко схватају све што се дешава и око њих, и далеко ван наших граница. У бистрим и слободним мислима они логично изражавају своје негодовање, правилно осуђују наше клеветнике, а затим настављају још упорније, са још више љубави свој рад, као да изазивају: „Дођите, па видите шта ми изграђујемо"!

Шест година након ослобођења пред нама лежи Београд као отворена књига. Он је непобитан доказ да се нижу дела напретка. Он расте и претвара се, на очиглед свију нас, у социјалистички град.

Јулија НАЈМАН

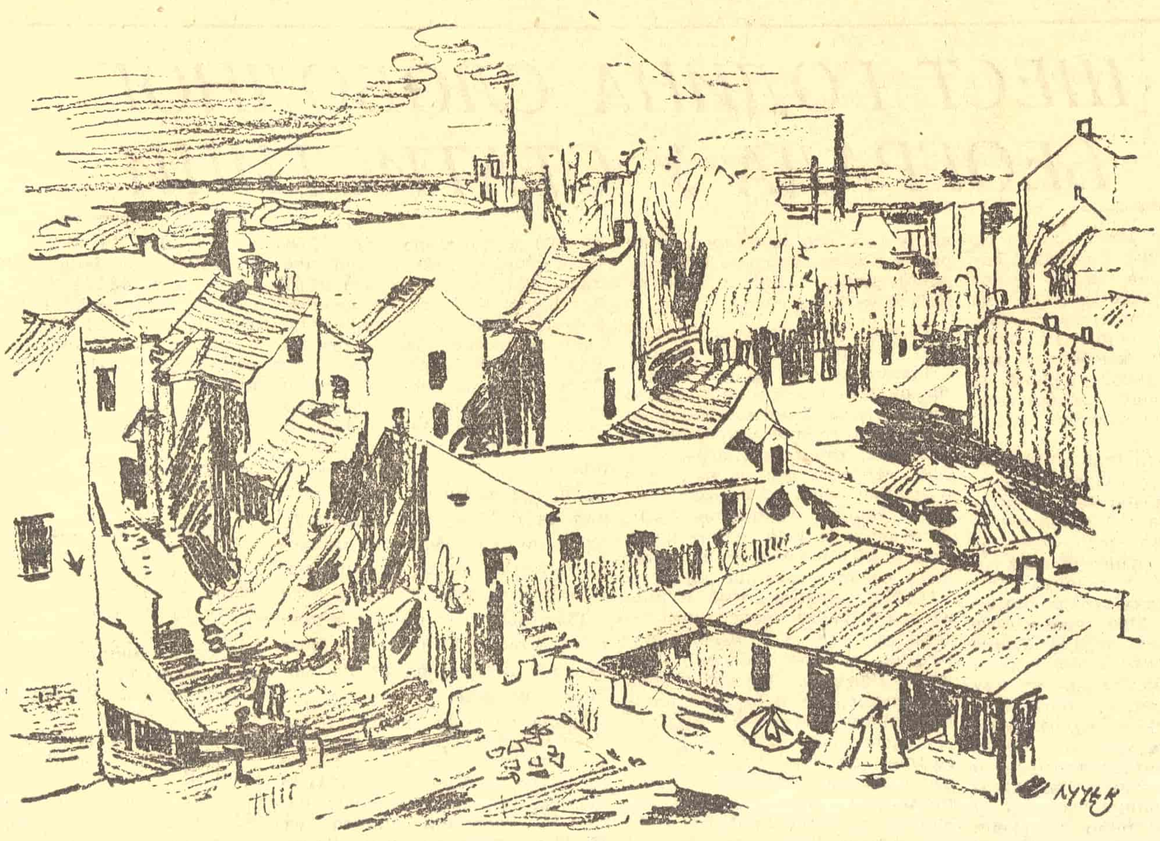

Иван Лучев: ПОГЛЕД ПРЕМА ДУНАВУ

КРОЗ ПОВЕСНИЦУ НЕПОКОРЕНОГА ГРАДА

Под Небојшом кулом...

КРВАВИМ данком плаћао је Београд своје место под слободним сунцем. На великој раскрсници светских путева, био је свакоме на мети. Разаран до темеља, нестајао је често под мачем и угарком, да би се из крви и пепела подизао бодар, спреман да и даље стоји на вечитој претстражи. У времену када је патријархална заједница балканских староседелаца прерастала у војну демократију, основало га је келтско племе и дало му име Сингидунум. Стасала је млада дунавска тврђава да почетком нове ере постане један од главних градова римске провинције Мезије. Расцеп Римског империјума, бацио га је у окриље Источног царства. На плећима Велике сеобе народа, историја му је донела прве велике невоље: дивље чете Хуна, Сармата, Гепида, Гота и Авара, разарају га вандалским бесом. Ни камен на камену не оста од првобитног Сингидунума. Византија га је неколико пута отимала од варварских хорди, подизала из рушевина и спремала за заштиту својих северних граница.

Када се, између шестог и осмог столећа, у земљу на ставама Дунава и Саве зарило рало рођивог

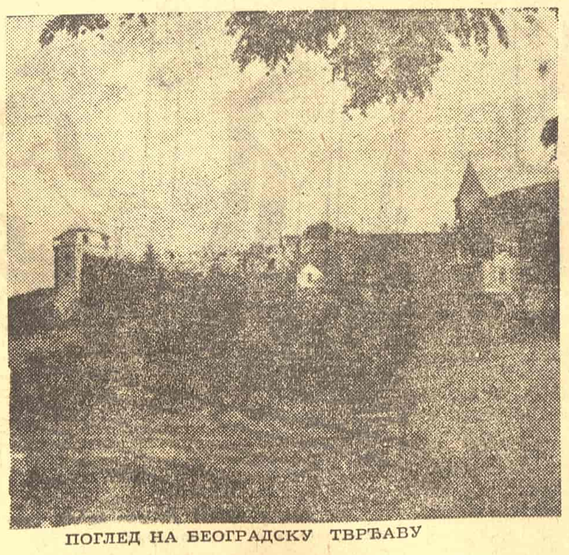

ПОГЛЕД НА БЕОГРАДСКУ ТВРЂАВУ

словенског племена, точак историје доби други обрт. Византија узмиче пред надирањем виталних родова, покретаних вољом скупштине слободних сељака. У деветом веку, име „Сингидон" не чује се више. Свет Визна само за словенски „Бјелиград". Изненадише се Византинци (тако нам бар прича једна стара повест), кад у својих словенских суседа осетише душу. А нису очекивали да је нађу код „варвара". Сведочанства суврменика, сачуваше нам успомену на горостасне претке, који дођоше са лиром, не познавајући убојне трубе, али се не потчињаваху никоме, мрзећи изнад свега — власт туђина. Окружени незаситом облапорношћу ближих и даљих суседа, морали су да се боре за своје парче земље. Но и крај тога, Београд постаје пленом наизменичних отимачина Бугара, Византинаца и Мађара. Из руке у руку, из зла у горе. У рушевинама га затичу учесници прва три крсташка похода. Из крвавог кола феудалних ратова, не отрже га ни Драгутин Немањић који је, на прекретници тринаестог и четрнаестог столећа, завладао овим јужнословенским градом. Око београдске тврђаве, Душан је водио непоштедне борбе са Мађарима. А када је деспот Стеван Лазаревић, један од последњих средњевековних владара српских, добио место за које у својој повељи каже: ... „нађох најкрасније место од давнине, превелики град Београд, који је по случају разрушен и запустео,"... претворио га је у најснажнију средњевековну српску тврђаву, која је постала жариштем јужнословенске културе. Али ни то не би дугог века. На Европу нагрнуше најезде, под стеговима на којима се вије полумесец.

Освојен је кључ за пут у Панонију! У свом трећем налету на жилаво упориште, азијатске хорде Сулејмана „Величанственог", сломиле су зид од груди и срдаца једног мукотрпног јужнословенског племена. Београд је разорен. Одолевши свим љутим биткама и дугим опсадама, остала је само Небојша кула, да потоњим вековима прича о страшном удесу славних предака.

Са тутњавом и звеком сломљених ланаца ослободи се окована снага. Затресе се позорница историје, кад на њу ступи раја београдска. Надарен бистром главом и јасном идејом самосталне државе, наш народ се спремао да својом мишицом избори Слободу. Клизаве класне позиције дахија и јаничара, гониле су их у све већа недела. Београдским пашалуком бесни терор. И кресну искра гнева. Родио се отпор. Четврта година деветнаестог столећа, пољуљала је балканску сигурност Турске. Снагом народне револуције, српски устаници заузеше Београд на јуриш... Устанак је угушен. Букнуо је други. Београд је одбацио робовање. 1830 година. На београдским улицама чита се Султанов Хатишериф. Тридесет и седам година касније, последњи турски војник напушта београдску тврђаву. Али то није био крај злу. Европа, коју смо столећима штитили од турских насртаја, завојштила је на мученичко тле, да нам принови невоље. Нове ране вољеном граду, донео је Први светски рат. Повест се писала јуначком крвљу прослављених бранилаца Београда из Хиљаду деветсто четрнаесте. Тек се град опоравио од ових рана, кад га наткрили немила сен Другог светског рата. Разапет на балканској ветрометини, привлачио је апетите носилаца „европске мисије", — „културтрегера". Грозна су била средства којима су „цивилизатори" одучавали Београђане од стремљења ка слободи. Смрт на сваком кораку, смрт са мучењем, уз примену најсвирепијих метода. Лешеви родољуба повешаних на Теразијама! Логори на Бањици и Сајмишту, масовни покољи! Али наш град је и од тога јачи! Куцало је његово подземно било: „Смрт окупатору! Живела Слобода"! Био је то исконски отпор народа-борца. У октобарским данима четрдесет и четврте године двадесетог столећа, народ је извојевао слободу своме главном граду. Народноослободилачке јединице очистиле су свето тле од непријатеља. На прах и рушевине, пале су сузе радосниће. И гле, векови устају да чују ново Слово о љубави! Тито говори слободном Београду!

... „Улице Београда заливене су крвљу свих народа Југославије. Београд наш главни град Југославије, тек од сада заиста постаје главни град свих Јужних Словена. Одавде, из Београда треба да зраче оне идеје водиље, које су нас водиле кроз ове тешке дане: идеја братства и јединства и идеја велике и срећније Југославије"...

Непобедив је наш град, док буде његових синова који не знају за страх од силних. Ми нисмо научили да савијамо колено пред јачим. Под шестоструком буктињом, која зари пламеном братства, Београд уживa своје дане Слободе.

А тамо доле, на ушћу великих река, под Небојшом кулом, векови причају крваву повесницу непокореног града.

Емил ПАВЕЛКИЋ

ПОЗОРИШНА ПУБЛИКА

Велибор ГЛИГОРИЋ

БИЛО би корисно за развитак и напредак наших позоришта када би штампа обраћала пажњу ступњевима уздизања позоришне публике, њеном интересу, културном нивоу, када би се повремено забавила испитивањем који фактори дејствују на њено уздизање и на њен однос према позоришту.

Ми смо могли констатовати после ослобођења да позоришта нису могла задовољити сав интерес публике, толико је она била бројна. Нова, многобројна публика избијала је из слојева који су у капиталистичком друштву плански удаљавани из културног живота. Врата позоришта су широм отворена за публику. „Позориште доступно сваком", некад сан револуционарних демократа и истинских уметника, постала је реална чињеница, реална пракса у нашем социјалистичком друштву.

Изванредно интензивна потреба за културним животом широких народних слојева, израсла набујало у народној револуцији, највидније се испољила у посетама позоришту. Ове посете се с правом могу назвати масовним. Позоришне сале су за ових шест година после ослобођења с муком одољевале масовном притиску публике, не успевајући да због сала са скученим бројем места утоле глад њеног интереса за позориштем. Позориште се поставило поред филма у центар културног живота публике. Може се с правом закључити када се чини глобални преглед, када се говори у општим цртама, да је позоришна публика за ових шест година знатно уздигла свој културни ниво, у знатној мери формирала свој критеријум у односу на позоришну уметност, развила свој укус. Позоришна публика се поставила као врло значајан критички фактор при одлучивању о избору дела за репертоар позоришта и при процењивању квалитета приказиваних дела.

У изграђивању овог ступња развијености позоришне публике играла је улогу и изванредно широка заинтересованост народних власти за културно уздизање народа, за његово просвећивање, за уздизање и развијање свести социјалистичког радника, борца за социјализам. Ту су дејствовале акције масовних организација разгранато преко Партије, преко Народног фронта, преко синдиката. Заинтересованост сваког нашег радника у изградњи социјализма, за све проблеме те изградње и за унапређење живота у социјализму постала је нераздвојна са потребом за образовањем, проширивањем културног хоризонта, упознавањем са нашом и страном књижевношћу, потребом за уметношћу, њеним доживљавањима и њеним разумевањем.

Јединствено гледање у социјалистичком културном животу на уздизању сваког радника и трудбеника у равноправним условима, такође је деловало на ступањ позоришне публике на коме се она данас налази. У капиталистичкој епоси историје наших позоришта постојала су дубока диференцирања публике на класној основи. Један репертоар се градио за друштвено привилегисану публику, други за широке народне слојеве. У листу „Звезда" од 1899 позоришни референт је констатовао ту чињеницу, не уочавајући њене праве узроке. Он је уочио да постоји двојак став оних који су изграђивали репертоар у односу на публику, али је у ограничености свога посматрања гледао уско када се тицало привилегисане касте публике (сводећи је само на интелигенцију). „Према тој су подели увек се позоришне управе равнале", пише он, „и зато јој је репертоар састављен од комада за интелигенцију и из „комада за касу" тј. за „животиње" и „глупаке". Непојмљиво је откуд и како се створило то мишљење код позоришних људи о публици! А нарочито је чудно да се та разлика усвојила као један сасвим јасан и поуздан факат! Кад год говориш с каквим човеком од Позоришта, увек ми понови као један класичан адажио: „јест на пример „Кућна капица" је комад глуп, рђав, неморалан, али он увек пуни кућу." Међутим, то је нетачно. Ја пратим позориште — и уопште позориште има већ 15 година, и уверио сам се да је на таквим комадима увек пуно света, не због њих самих, но због прилика и због дана рада када се дају. Ти, тако звани „комади за касу" дају се обично о великим празницима кад цео раднички свет може и хоће пошто пото да дође у Позориште. Они, дакле, нису ни појма имали о таквим комадима, и њима би се допали још више, бољи комади. Није, дакле, публика наметала Управи свој рђав укус, но је Управа потцењујући укус те публике давала увек којекакве глупости и бљувотине и тако јој наметала те комаде..." То што је позоришни референт констатовао 1899 у „Звезди" важило је као чињеница у нашем позоришном животу и у даљим деценијама његовог рада и развитка све до народне револуције, до обарања капитализма и његовог директивног дејства у области културе.

Уклоњена је политика базирања на „комадима за касу" при грађењу репертоара, уклоњени су услови за двојство става према публици. Онај „сасвим јасан и поуздан факт" о коме је говорио референт „Звезде" предат је прошлости. Кошмарима капитализма и његове културе „за касу". Репертоар је прочишћен, јединствен у смеру уздизања социјалистичког света, у смеру образовања сваког радног човека, у смеру борбе против сваке тривијалности, баналности и неукуса. Озбиљност репертоарске политике у нашим позориштима, реч је о оцени у општим цртама, допринела је да се створи јачи критеријум наше позоришне публике према драмским делима

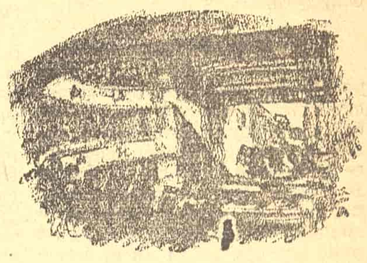

која се стављају на репертоар, да она заузме критички став према садржини и уметничким својствима и особинама играног дела. Они који постављају какво драмско дело на репертоар морају дубоко да промисле да ли ће се везати интерес публике за проблематику тог дела и за његов позоришни и литерарни квалитет, и то не као раније за тако рећи театралност, ефектност (занимљивост и бизарност фабуле, вештину у излагању и вођењу сукоба итд.), већ за садржајну суштину тог дела и његов уметнички израз.

Студиозно припремање претстава у позориштима после ослобођења, борба за квалитет режиског и глумачког рада, која је у овом периоду уродила плодним резултатима, допринели су да публика изоштренијим мерилом сцењује режиски посао и игру глумаца, да према њима поставља крупније захтеве. Развијање овог критериума чини да се она не задовољава оним приказом у коме нису дошли режиски и глумачки квалитети до израза, да се не задовољава претставом која је испод њеног културног нивоа, њеног интереса и њене сопствене развијености. Овакав став публике чини да се борба за уметнички квалитет претставе још више заоштри, јер од висине, озбиљности и садржајности репертоара, од солидности, истинских уметничких квалитета претставе зависи и посета публике.

Када је реч о овим обележјима наше публике, наравно да се има на уму језгро позоришне публике. Појачавати и стално увећавати и проширивати то језгро од кога полази најснажнији импулс стваралаштва напретка наших позоришта је један од основних задатака оних који се брину о раду позоришта на терену, у непосредној, директној пракси. У овоме би могла од велике помоћи бити и културно - просветна друштва, посвећујући активнију бригу својим позоришним дружинама, ревидирајући њихов репертоар, стручне кадрове којима је поверено њихово уздизање, усмерујући њихов рад основним задацима који имају професионална позоришта у односу на публику. У овоме би могла бити од велике помоћи и критика штампе која досада није стизала да редовно прати претставе професионалних позоришних претстава, а сасвим је занемарила рад позоришних дружина културно — просветних друштава и њихову проблематику.

На последњем саветовању управника позоришта Србије било је мало речи о односу публике и позоришта. Проблематика тога односа тражи дубок захват, дубљу анализу. Како одржати и појачати постојећи интерес публике према позоришту, како још боље учврстити његову позицију у културном животу, како борбу за квалитет у области његовог рада довести на још виши ступањ? Проблематика односа позоришта и публике има своје компоненте у проблемима уздизања стручног рада у грађењу репертоара, у организационим проблемима, у активитету оних који раде на позоришним пословима. Позоришта морају стално да мисле на публику, да испитују њен интерес, да слушају глас њеног критериума и њених потреба, једном речи да стално проверавају своје везе са публиком, да ли су оне живе, стварне, да уочавају где се нити тих веза кидају. Можда би било корисно и водити анкете о позоришту код публике, одржавати јавне дискусије са публиком, увести публику дубље у сами стваралачки процес рада позоришта. На овом данашњем ступњу развитка нашег позоришта публика може одиграти врло конструктивну улогу у његовом унапређивању, унашајући се дубље и интензивније активније, у проблематику његовог даљег изграђивања.

Да ли је могућно снабдевање града свежим хлебом

КРОЗ седамдесет и девет продавница Градског предузећа за хлеб и сто осамдесет млекара, које, такође, продају хлеб, распрода се дневно просечно 75.000 килограма хлеба произведеног у двадесет пекара Градског предузећа. Снабдевати сваку продавницу на време, било у самом граду, или на далекој периферији, јесте дужност овог колектива, коју он у потпуности извршава. Знатну помоћ пружају ту и пекари-приватници, који успевају да свако јутро припреме грађанима свеж и топао хлеб, иако то Градском предузећу за хлеб није успело до данас.

Има неких ствари у снабдевању хлебом на које се треба осврнути.

Хлеб и периферија града

Догађало се, али ипак врло ретко, да поједине периферске продавнице остану без хлеба, да не буду снабдевене понекад у току читавог дана. То се дешавало у оним крајевима Београда где живе углавном радници, за које је од великог значаја да ли ће добити хлеб рано изјутра — да ли ће понети доручак са собом, који им је неопходан. Дуго су се провлачили такви пропусти. Они нису били само последица аљкавог рада рејонских предузећа за хлеб, већ и слабе организације у превожењу хлеба, немарности и неодговорности појединаца. Тога више нема. Снабдевањем града хлебом руководи сада Градско предузеће за хлеб, које свој задатак, у сарадњи са Градским саобраћајним предузећем, успешно обавља.

Ускоро ће периферске продавнице бити снабдеване хлебом из десет пекара, које се сада обнављају и реновирају, тако да не само што ће бити хлеба доброг квалитета и свежег, већ ће снабдевање тећи нормално, на време, без икаквог закашњавања.

Тешкоће и проблеми

Обично се пред пекарама могу видети редови, а грађанин, да би дошао до хлеба, мора понекад да чека скоро читав сат. У појединим продавницама службеник није у стању да обави посао, с обзиром да је сам и да мора да мери, сече и лепи купоне, као и да наплаћује. Све то кочи брзу расподелу хлеба и повећава узнемиреност грађана који чекају. Нарочито се то испољава у оним продавницама, где се поред хлеба продају и млечни производи. Има случајева да се у појединим млекарама продаје по хиљаду килограма хлеба. Међутим, догађа се да поједине продавнице узму по три стотине килограма хлеба за продају, уместо осам стотина, колико би могле да издаду.

У продавницама предузећа за хлеб он се увек распрода. Јер, иако прође радно време службеници ће остати и који сат више, да би потребе грађана биле задовољене.

Ђа се и то да поједине продавачице не мере бајат хлеб, него дају целу векну за тежину од два килограма, премда она понекад толико не тежи. То је, уствари, закидање хлеба грађанима од несавесних службеника. Томе се може лако стати на пут: грађанин треба увек да захтева да му се хлеб мери.

Београђани траже свеж и топао хлеб у току целога дана

Говорити о редовима, који се стварају у поподневним часовима пред продавницама за хлеб, да је то последица „такве психозе потрошача" — неоправдано је. Можда би се редови могли, донекле, правдати чињеницом да је неограничена куповина хлеба по потрошачким картама пореметила уредно снабдевање, довозом недовољних количина у продавнице, и створила неповерење у производњу и снабдевање хлебом код грађана. Ипак, све је то мање важно. Редови пред продавницама у поподневним часовима потичу из једног обичног разлога: грађани Београда желе да имају свеж и топао хлеб. Другим речима: ако би се делио свеж хлеб и пре и после подне, онда не би било редова, снабдевање грађана текло би нормално, а грађани би били задовољни, јер би добијали такав квалитет који је у сваком погледу укуснији. Досадашњи начин производње, где се 70% од укупне производње хлеба делило после подне, као свеж хлеб, а 30% као бајат, сутрадан пре подне, показао је, путем редова пред продавницама, да не задовољава грађане.

Производња хлеба траје данас од пет часова изјутра до 21 увече. Преласком пекара у ноћни рад, кроз две смене, Београд би преко дана имао увек свеж хлеб. Али поједини функционери из Централне управе синдиката прехранбене индустрије и из Дирекције Градског предузећа за хлеб коче ову природну и нормалну потребу града са мотивацијом „да су се пекари борили против ноћног рада", преносећи своје „мисли" и на раднике у градским пекарама. Такво опортунистичко схватање и његово ширење доводи до изобличавања нашег погледа на друштво и његово здравствено обезбеђење. Зар наши фабрички радници не раде у ноћним сменама? Зар они не би волели да раде преко дана, да њихова осећања, према својој земљи и потребама његових људи, не испуњава љубав човека социјалистичке државе?

Но у свему томе нема ничег новог. И пре рата се радило у ноћним сменама. У свим градовима земљине кугле човек је у могућности да добије свеж хлеб у ма које време дана. Па, онда, да ли је потребно толико одуговлачити такав проблем, да полумилионски град са својим жељама и потребама обичних људи, мора да зависи од несхватања две до три стотине пекара да би добио свеж, укусан и пријатан хлеб?

Београђани траже хлеб свеж и укусан у току читавог дана. Они то оправдано захтевају.

БЕОГРАДСКЕ СЛИКЕ

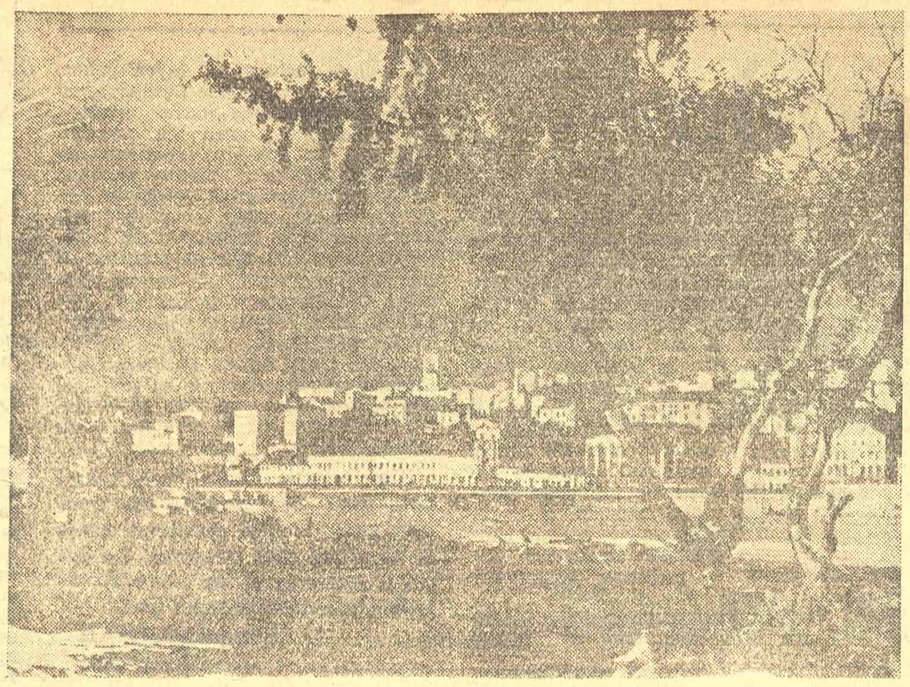

ПОГЛЕД НА ГРАД СА ГРАДИЛИШТА НОВОГ БЕОГРАДА

ШЕСТ ГОДИНА СЛОБОДНОГ БЕОГРАДА У СТАТИСТИЦИ

АКО данас, шест година од ослобођења Београда, бацимо један кратак поглед „кроз статистичке наочаре" на цео тај период времена, сетићемо се какав је наш град изгледао у моменту ослобођења, видећемо шта је све урађено на његовом враћању у живот и на његовом даљем развоју.

*

За време рата 1941—1944 Београд је тешко страдао од многобројних бомбардовања и других разарања. Ослобођење је затекло преко једне трећине зграда, које порушених, које теже или лакше оштећених: 1351 станбена и јавна зграда потпуно порушена, 2160 теже а 8090 мање оштећених зграда. Улице су биле разривене бомбама а комунални објекти на стотину места искидани и оштећени. Тако је оштећено 60.000 квадратних метара коловоза, 30.000 квадратних метара тротоара и 13.400 метара ивичњака. Водовод није функционисао јер су главни делови били оштећени на 80 места а остала водоводна мрежа на 526 места. Телефонска и електрична постројења исто су тако тешко били оштећени. Градски саобраћајни парк потпуно уништен: 146 трамваја и приколица и 87 аутобуса претстављало је само огромну хрпу старе гвожђурије.

Али стечена слобода улила је Београду и његовим становницима нову снагу за стварање новог, бољег живота. Београђани пуном паром раде на обнови свога града, а истовремено се брину и за борце на фронту, који је још био близу. Године 1945 сакупљено је за борце на фронту 63.522 пакета, 7.085 килограма вуне, чарапа и цемпера, док је у болницама дато 12.536 добровољних радних дана.

У периоду обнове поправљено је све што је било за поправку. Обновљено је 1.903 зграде од којих 1.648 станбених зграда са 4.152 стана.

Радови на изградњи претварају Београд у једно велико градилиште и за ових 6 година ми видимо сталан напредак и развој града. Тако на пример до јуна 1950 године изграђено је 246 само станбених зграда са 2.969 станова, док се налазе у изградњи још 333 зграде са 6168 станова. Површина калдрме, која је 1940 године износила 3,589.070 квадратних метара а од тога модерне калдрме 2,112.320, крајем 1949 године износи 3,677.050 квадратних метара од чега је 2,201.140 квадратних метара модерне калдрме. Водовод, доведен у ред, производи све веће количине воде према потребама града које стално расту тако, да је 1947 године количина утрошене воде износила 18,793.000 кубних метара да 1949 године ова количина достигне 24,055.000 кубних метара. Електрична мрежа чија дужина 1946 године износи 560 километара са 82.588 прикључака, 1949 године прелази 631 километар са 94.985 прикључака тако, да се потрошња електричне енергије, само за личне потребе становника Београда, пење од близу 30 милиона на преко 45 милиона киловатчасова. Градски саобраћај, који је 1944 године имао 4 моторна трамваја и 5 приколица, 1946 године — 68 моторних трамваја са 26 приколица и 12 аутобуса са којима је превезао близу 66 милиона путника, данас има 100 моторних трамваја, 32 тролејбуса и 102 аутобуса са којима је превезао само у 1950 години (дакле за 9 месеци) близу 128 милиона путника.

Наша народна власт нарочиту пажњу обраћа на културно-просветно уздизање грађана. Тако видимо да је 1944-45 школске године у Београду било 35 основних школа са 15.589 ученика, док у школској 1949-50 години имамо 57 основних школа са 21.274 ученика. Гимназија је било 1944-45 године 20 са 13.784 ученика, док се тај број данас пење на 24 гимназије са 24.166 ученика и 5 школа за опште образовање радника са 1.033 ученика. Струч них школа, којих је раније било врло мало, имамо данас 32 са 8.823 ученика. Уз то имамо и 11 индустриских школа са 2.590 ученика. На Универзитету и високим школама у Београду данас уче око 30 хиљада студената а у школској 1939-40 години било их је свега 9.000.

Библиотеке, које су нарочито тешко страдале за време рата, данас су по броју књига и по броју посетилаца превазишле предратне библиотеке: 1939 године Београд је имао 3 јавне библиотеке са 839.624 књига и 129.860 посетилаца а данас има 20 библиотека са близу 1 милион књига. Само у току 9 месеци 1950 године број посета библиотекама износио је 417 хиљада.

Биоскопи, позоришта и друге установе за културну забаву нарочито привлаче Београђане, где они налазе могућности за одмор и забаву. Од 1946 године до данас кроз београдска позоришта је прошло близу 1,900.000 посетилаца, док је кроз биоскопе прошло преко 30 милиона посетилаца.

Из свега овог видимо да се Београд гради и развија, да се у њему живи и ради са пуно полета, са пуно самопоуздања. Свакако да би се о овом могло још причати и износити дуги низови статистичких бројки. Али и овај мали „статистички пресек" довољан је да нам пружи слику данашњег Београда, главног града социјалистичке Југославије.

Др. Б. Николајевић

БЕОГРАДСКЕ ВЕСТИ

Убрзано се ради на уређењу парка у Доњем граду

Предвиђени радови на уређењу парка у Доњем граду и Калемегданској тврђави приводе се крају. Планирање терена извршено је на простору који се налази према цркви Ружици, а очишћени су терени према градским зидинама. Рашчишћавања се врше и на осталим деловима пројектованог парка и већ се уређују нове стазе.

У току јесени извршиће се пошумљавање терена око Забавног парка. Терен на коме се изграђује парк заузима површину од шест хектара. Предвиђено је да се ове године потпуно заврше четири хектара, уколико то дозволе временске прилике. Напоредо са земљаним радовима врши се инсталација водоводних цеви. Приликом ископавања наилази се на старе цеви, које се, уколико су исправне, поново користе.

Недостатак радне снаге, као и веће количине експлозива које су се ту налазиле од рата, ометалe су радове. Сада је терен потпуно рашчишћен и радови се одвијају нормално. Радове изводи Управа за градско зеленило, а на радилиштима раде свакодневно омладинске радне бригаде.

20 октобар

Југословенски мајстори у шаху на међународним турнирима

НА Бледу је ових дана завршен међународни турнир на коме су се од учесника из наше земље нарочито истакли млади мајстори Фудерер, Ивков и Матановић.

Плански рад на уздизању нашег шаха у току од ослобођења до данас донео је видне резултате и на међународном пољу. Док су на предратним олимпијадама Југословени играли споредну улогу, на првој послератној олимпијади у Дубровнику наши мајстори су успели да својој екипи извојују прво место и титулу олимписког првака света, па је и златни прелазни пехар ФИДЕ-а дошао у нашу земљу. Доказ великог напретка југословенског шаховског покрета је и чињеница да је ФИДЕ седморици наших истакнутих шахиста регистровао титулу интернационалног мајстора, а на основу резултата постигнутих на међународним турнирима, ти наши мајстори су Глигорић, др Трифуновић, Пирц, Рабар, Видмар млађи, Пуц и С. Недељковић.

Први велики међународни успех који је Глигорић постигао после рата је победа на Турниру словенских земаља у Варшави 1947 године. Његов пласман са два поена испред совјетских велемајстора Смислова и Болеславског изненадио је шаховски свет. Од тог доба у страним земљама многи Глигорића називају великим мајстором, иако му та титула до данас још није званично регистрована. Марта ове године Глигорић је победио на великом међународном турниру у Мар дел Плати. Турнири у овом аргентинском купалишту приређују се сваке године уз учешће многих истакнутих мајстора, али до Глигорића нико још није успео од европских шахиста да однесе прву награду на томе турниру.

С лепим успехом је и др Трифуновић суделовао на великим послератним међународним турнирима. На међузонском турниру у Салчебадену 1948 год. заузео је десето место између 20 чувених светских шахиста. Том приликом је против седморице совјетских велемајстора сусрете решио са 4:3 у своју корист. На Чигориновом спомен-турниру у Москви крајем 1947 год. и Трифуновић и Глигорић су ремизирали са данашњим светским прваком Ботвиником.

Пирц је на неколико послератних међународних турнира потврдио свој реноме који је раније уживао у шаховском свету. На турнирима у иностранству су још успешно играли Рабар, Видмар млађи, С. Недељковић и Милић.

Бледски међународни турнир поред осталих изненађења донео је и једно које заиста нико није могао предвидети, а то је да су се омладинци Фудерер, Ивков и Матановић пласирали испред чланова наше олимписке екипе Пирца, Видмара млађег и Пуца, као и испред других наших учесника тога турнира. Најдорф је истакао да за ову тројицу омладинаца никада раније није био чуо, па га је тим више импресионирала њихова ванредна игра. Сматрам да они могу успешно да се боре на сваком међународном турниру. У истом смислу дао је изјаву и интернационални мајстор Кмох, који је као судија имао довољно прилике да посматра омладинце у турнирској борби. По оцени Кмоха најзначајнији резултат Бледског међународног турнира је успех младе гарде. Ако омладинци овако наставе, ускоро ће бити на челу југословенских шахиста. Дубровник је донео Југословенима олимписко првенство, а југословенски подмладак умеће то да сачува. У истом смислу о југословенским омладинцима говорили су и остали страни учесници Бледског турнира. Нарочито је француски велемајстор др Тартаковер био задивљен чињеницом да му је Фудерер у турнирској партији оборио варијанту коју је дотле с одличним резултатом примењивао

ХУМОР

Има, нема, — нема!

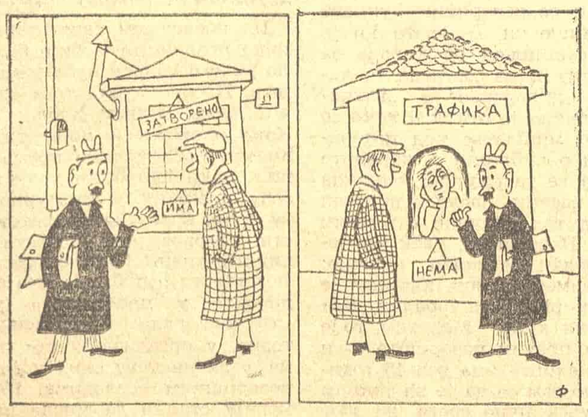

— Има цигарета, али је затворено.
— Отворено је али нема цигарета.

Преносна навика

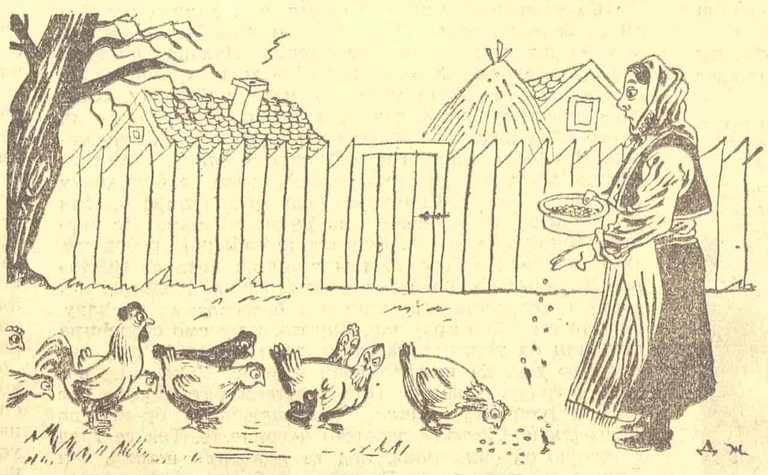

— Шта се гурате, ја сам био овде!

Савест

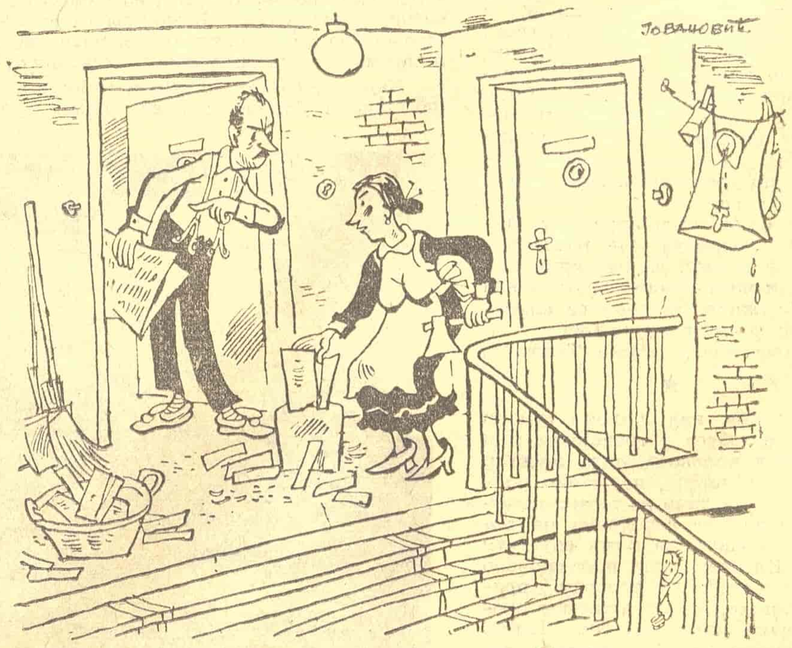

— Уђи у кујну! Ја као кућни саветник не могу да гледам како на степеништу цепаш дрва.

Оцеви и деца

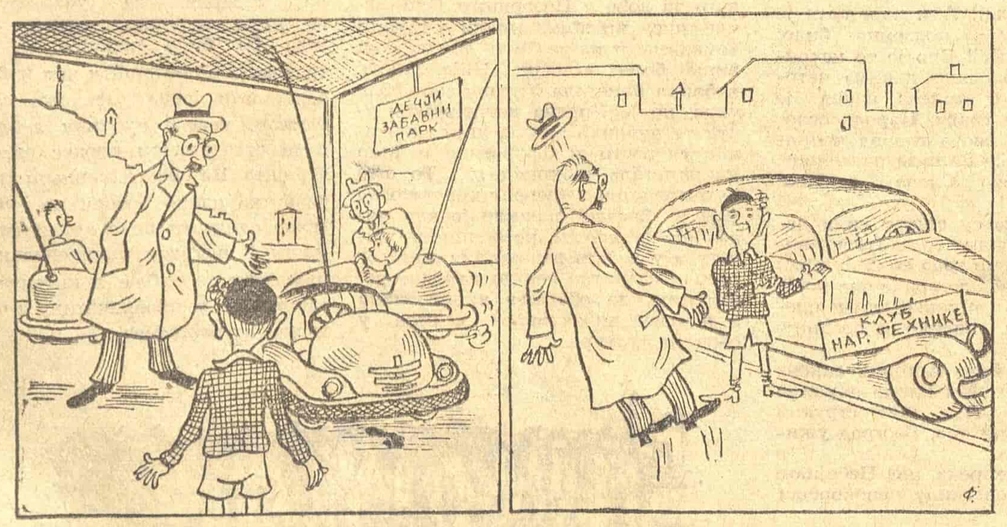

— Хајде сине да те мало провозам.

— Хајде да ја сад тебе мало провозам.

Истомишљеници

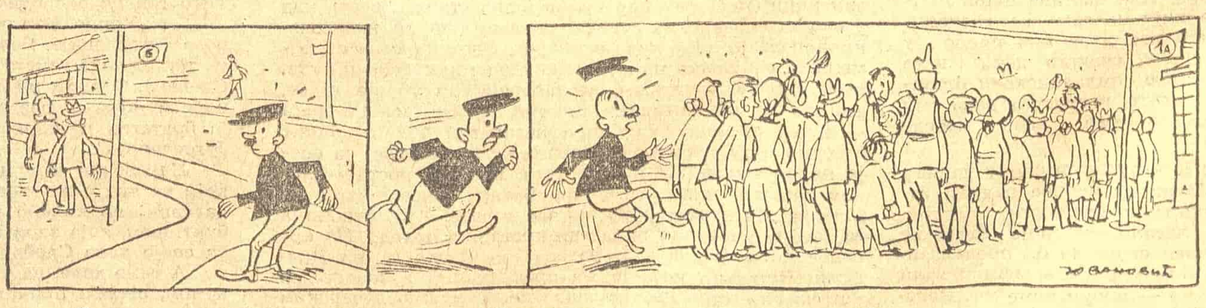

— Кад за „тестицу" има мало света код Црвеног крста сигурно их има мање...

— ?!

Одговорни уредник Драгутин Шолајић * Улица Драгослава Јовановића 1-IV * Телефон 20-443 * Чековни рачун 103-903222 Поштански фах 182 * Штампарија „БОРБА" — Београд Карађорђева 21. Рукописи се не враћају